

Nr 80.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1931 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den
högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. jämte i
ämnet väckta motioner.*

Under punkt 17 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda förelagd riksdagen, för byggnadsarbeten för den högre lantbruksundervisningen m. m. beräkna för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 650,000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t under punkt 18 föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda förelagd riksdagen, för anordnande av kurser för vissa lantbruksstuderande beräkna för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 35,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 26 februari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 143, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) *dels* besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag skola inrättas vid Ultuna en lantbrukshögskola och en centralanstalt för försöksväsendet å jordbruksområdet, vid Experimentalfältet en växtskyddsanstalt samt vid Alnarp ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

2) *dels* för budgetåret 1931/1932 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor;

b) för vattenledningsanläggning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor;

c) för beredande av understöd åt folkhögskola för anordnande av specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 22,000 kronor;

b) för beredande av understöd åt elever vid specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 7,500 kronor;

3) *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

A) I: 232, av herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad, *m. fl.*, och II: 406, av herr förste vice talmannen *Nilsson m. fl.*, i huvudsakliga delar likalydande, vari hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 143, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kan påkallas med hänsyn till vad i motionerna anförts, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ärendet.

B) II: 389, av herrar *Pehrsson* i Bramstorp och *Hammarlund*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 143 samt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning med avseende på möjligheten att anknyta den högre lantbruksundervisningen och den statsunderstödda försöksverksamheten jämte växtskyddsanstalten till lantbruksinstitutet i Ultuna och Alnarp samt universitetet i Uppsala och Lund.

C) II: 402, av herr *Magnusson* i Skövde, vari hemställts, att riksdagen måtte i händelse av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 143

uttala:

att inträdesvillkoren för den högre kursen vid trädgårdsinstitutet måtte sättas i huvudsaklig överensstämmelse med lantbruksakademiens citerade yttrande och i motionen angivna synpunkter,

besluta:

att i avlöningsstaten upptages ersättning till en ordinarie ämneslärare i trädgårdsanläggningskonst med 8,340 kronor samt att bostad beredes åt denne vid Alnarp;

att i avlöningsstaten upptages ersättning till ordinarie lärare i botanik och zoologi vid Alnarp med 8,340 kronor;

samt att anslaget för speciallärare minskas med respektive 4,450 kronor och 3,625 kronor.

D) II: 403, av herr *Hedlund* i Häste, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att tidslängden för i Kungl. Maj:ts proposition nr 143 föreslagna lantbruksskolans högre kurs skall vara normalt ett år i enlighet med planen i inom jordbruksdepartementet utarbetad P. M.;

att möjlighet därjämte skall beredas elever, som så önska och därav hava behov, att under sommaren före inträde i respektive ordinarie kurs under högst sex månader bedriva förberedande övningar och studier vid Alnarp;

och att den jämkning i Kungl. Maj:ts förslag till nybyggnader m. m. vid Alnarp, som härav kan föranledas, skall äga rum.

E) II: 404, av herr *Nordkvist m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att den av Kungl. Maj:t i proposition nr 143 föreslagna lantbrukshögskolan och centralanstalten förläggas till centralanstaltens nuvarande område i Stockholm.

För den händelse denna hemställan icke kan av utskottet och riksdagen biträdas, yrkas alternativt, att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t hemställa om snabb och fullständig utredning rörande lantbrukshögskolans förläggning till Stockholm och för nästa års riksdag framlägga förslag därom.

F) II: 405, av herrar *Weibull* och *Lindskog*, vari hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande, som kan påkallas med hänsyn till vad i motionen anförts, samt om framläggande till 1932 års riksdag av det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de gjorda framställningarna, hänvisas till motionerna.

I fråga om den statliga lantbruksundervisningen brukar man skilja mellan högre och lägre sådan undervisning, den förra knuten till lantbruksinstituten och den senare i huvudsak till lantbruksskolor, lantmannaskolor, lant-hushållsskolor och lägre mejeriskolor.

Av lantbruksinstituten trädde Ultuna i verksamhet 1849 och Alnarp 1862. Enligt för dessa institut nu gällande stadgar (Sv. förf.-saml. 1918 nr 405 respektive 406) hava de till ändamål att meddela en på vetenskaplig forskning grundad undervisning i lant-hushållningen. Instituten omfatta dels en agronomkurs, som har till ändamål att lämna den för ett rationellt jordbruks utövande erforderliga teoretiska grundvalen, dels en konsulentkurs, som utgöres av en på agronomkursen byggd fortsättningskurs, avsedd för utbildning av konsulenter, lärare och andra, vilka önska förvärva djupare insikter i jordbruk eller husdjursskötsel eller — vid Alnarp — mejerihantering. Med Alnarpsinstitutet är förenad en lägre mejeriskola, avsedd att utbilda mejerister.

Vid agronomkursen omfattar undervisningen två år och skall så ordnas, att nya elever kunna mottagas varje år. Undervisningen i denna kurs är gemensam för alla elever, som tillhöra samma årsavdelning. Vid konsulentkursen omfattar undervisningen ett år. Konsulentkursen är vid Ultuna uppdelad på två linjer, den ena företrädesvis för utbildning inom jordbruksfacket och den andra företrädesvis för utbildning inom husdjursfacket, samt vid Alnarp på tre linjer, nämligen de två nu nämnda samt en linje för utbildning inom mejerifacket. I praktiken har sådan uppdelning av konsulentundervisningen kommit till stånd, att jordbrukslinjen varit förlagd till Ultuna samt husdjurs- och mejerilinjerna till Alnarp.

*Den högre
lantbruks-
undervis-
ningens nuva-
rande orga-
nisation.*

Den nuvarande centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Vid sidan av den högre lantbruksundervisningen arbetar centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, i vars uppgift enligt instruktionen av den 18 juni 1926 (nr 391) ingår, bland annat, att genom i olika delar av landet anordnade systematiska försök och genom vetenskapliga undersökningar utreda för lantbruket och dess binäringar viktiga praktiska frågor. Centralanstalten omfattar följande avdelningar nämligen avdelningen för jordbruk och växtodling, efter sina uppgifter uppdelad på två underavdelningar, avdelningen för lantbrukskemi, avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering efter sina uppgifter uppdelad på två underavdelningar, avdelningen för lantbruksbotanik, avdelningen för lantbruksentomologi samt avdelningen för lantbruksbakteriologi.

Den högre mejeriundervisningen i övrigt ingår i institutens agronomkurser. Högre teoretisk undervisning inom trädgårdsfacket är icke inom vårt land anordnad. Behovet av sådan undervisning är dock i viss mån tillgodosedd genom stipendier för trädgårdsstudier i utlandet.

Framställda förslag till omorganisation av den högre lantbruksundervisningen.

Redan tidigt yppade sig behovet av en mera fördjupad lantbruksutbildning än den som lantbruksinstitutet kunde erbjuda, och krav ställdes på anordnandet av verkligt högskolemässig undervisning på detta område. Dessa krav ledde 1909 till en riksdagsframställning om utredning i ämnet. Den utredning av särskilda sakkunniga, som på grund härav tillkom, utmynnade i förslag att anordna en särskild agronomisk fakultet vid Uppsala universitet. Förslaget vann emellertid föga anslutning och föranledde icke någon framställning till riksdagen. Spörsmålet ägnades därefter alltjämt uppmärksamhet inom lantbruksintresserade kretsar, dock utan att någon enighet kunde vinnas rörande sättet att lösa detsamma.

1926 års riksdag.

Genom motion vid 1926 års riksdag (II: 299) bragtes emellertid frågan ånyo under riksdagens övervägande. I sitt utlåtande över motionen (nr 44) anförde jordbruksutskottet följande.

En slutlig lösning av den sedan årtionden aktuella frågan om ordnandet av den högre lantbruksundervisningen måste otvivelaktigt anses vara i hög grad påkallad. Sedan länge vore vårt land på detta område i ett sämre läge än grannländerna. Följderna av denna efterblivenhet framträdde med åren alltmera, bland annat genom växande svårigheter att besätta lärarplatserna vid lantbruksinstitutet och andra befattningar, för vilkas bestridande på tillfredsställande sätt mera vetenskapliga kvalifikationer vore behövlige. Om alltså behovet av en förbättrad dylik undervisning vore allmänt insett och erkänt, ginge meningarna starkt i sår, såväl beträffande omfattningen av detta behov som i fråga om det sätt, på vilket det borde tillgodoses. Såsom från flera håll framhållits vore den i ämnet hittills verkställda utredningen — vilken för övrigt numera måste anses vara tämligen föråldrad — i dessa avseenden på åtskilliga viktiga punkter ofullständig.

Sålunda torde den grundläggande frågan om den ifrågasatta verksamhetens uppgifter icke vara tillräckligt noggrant klarlagd. I detta avseende syntes vara av stor betydelse att få fastslaget, vilka kompetensford-

ringar man ansåge böra ställas på lärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, jordbrukskonsulenter m. fl. liknande tjänstemän. Därest högskoleutbildning ansåges erforderlig för dessa tjänstemän, skulle högskoleundervisningen komma att begagnas av ett relativt stort antal studerande, under det att i annat fall sagda antal sannolikt bleve mera begränsat. Likaledes torde frågan, huruvida högskoleundervisning kunde beredas yrkesmän vid det praktiska jordbruket, vara förtjänt av beaktande.

Vad anginge sättet för anordnande av högskoleundervisningen, syntes detta kunna bli i hög grad beroende av vilket resultat man komme till beträffande behovets omfattning. Även om undervisning skulle böra beräknas för ett så stort antal studerande, som lantbrukshögskolesakkunniga på sin tid antagit, syntes man vid den verkställda utredningen icke hava tillräckligt beaktat och undersökt de olika möjligheter, som härutinnan erbjöde sig. På sätt lantbruksstyrelsen framhållit syntes det icke heller vara uteslutet, att den lösning av förevarande fråga, som kunde finnas lämplig och möjlig, låge vid sidan av redan framförda förslag.

Det torde därför vara nödvändigt, att en förnyad allsidig utredning — som lämnade möjlighet till fullständig jämförelse mellan de olika tänkbara utvägarna, icke minst med hänsyn till deras ekonomiska konsekvenser och praktiska genomförbarhet — komme att äga rum. I detta sammanhang torde även böra framhållas vikten av en noggrann undersökning av den synnerligen komplicerade frågan om sättet för övergången från nuvarande förhållanden till en lantbruksundervisning av ifrågasvarande art. I detta avseende torde böra uppmärksammas vad lantbruksstyrelsen anfört rörande betydelsen av studiestipendier för utbildningen av högre kvalificerade lärarkrafter.

Tydligt vore, att hur frågan om högskoleundervisningen löstes den icke kunde undgå att utöva inverkan på lantbruksinstitutens organisation. Spörsmålet angående ändringar i institutens stadgar m. m., vilket även i och för sig trängde till lösning, borde därför beaktas vid utredningen.

Under återopande av detta utlåtande anhöll riksdagen i skrivelse (nr 182) om allsidig utredning samt förslag snarast möjligt rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 30 september 1926 därtill givet bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet nio sakkunniga personer att inom departementet verkställa utredning samt avgiva förslag rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

Efter verkställd utredning avlämnade de sakkunniga, som antagit benämningen »högre lantbruksundervisningssakkunniga», den 12 november 1927 *betänkande med förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande* (statens offentliga utredningar 1927: 32).

Utredningen omfattade ett flertal alternativ, erhållna genom att såsom förutsättningar räkna med olika system för undervisningens anordnande och olika förläggningsplatser för de särskilda undervisningsanstalterna. I förstnämnda avseende hade räknats med två olika möj-

Högre lantbruksundervisningssakkunniga.

ligheter, nämligen antingen att den högskolemässiga lantbruksundervisningen skulle anordnas i huvudsak fristående från undervisningen för utbildning av driftsledare (agronomkurs), eller också att agronomkurs normalt bildade grunden för de fortsatta högskolestudierna. Det förstnämnda av dessa båda system för undervisningens anordnande hade i betänkandet betecknats såsom huvudalternativ A och det sistnämnda såsom huvudalternativ B.

De sakkunniga förordade upprättandet av dels en lantbrukshögskola vid Ultuna och dels en anstalt för agronomutbildning samt högre mejeri- och trädgårdsundervisning vid Alnarp.

Utredning
ang. central-
anstaltens
ställning i
förhållande
till blivande
lantbrukshög-
skola.

Vidare hava inom jordbruksdepartementet varit tillkallade fyra utredningsmän för *utredning rörande centralanstaltens för jordbruksförsök och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning*, vilka den 12 september 1929 avlämnade utredning i ämnet (statens offentliga utredningar 1929:19). Denna utredning innefattade följande fyra alternativ.

1) Anstaltens fyra avdelningar tänkas tillsammans bilda en till platsen för lantbrukshögskolan förlagd fristående försöksanstalt (*alternativ A*);

2) samtliga fyra avdelningar tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ B*);

3) jordbruks- och husdjursavdelningarna tänkas tillsammans bilda en till platsen för lantbrukshögskolan förlagd fristående försöksanstalt, medan avdelningarna för kemi och bakteriologi tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ C*);

4) jordbruks- och husdjursavdelningarna tänkas vara även i fortsättningen förlagda till Experimentalfältet, medan avdelningarna för kemi och bakteriologi tänkas införlivade med lantbrukshögskolan (*alternativ D*).

Beträffande samtliga nu angivna fyra alternativ förutsatte utredningsmännen att den del av verksamheten vid centralanstaltens botaniska avdelning, som avsåge de odlade växternas livsvillkor och förädling, införlivades med lantbrukshögskolan.

Proposition
till 1930 års
riksdag.

I *proposition* till 1930 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande (nr 249) föreslog Kungl. Maj:t anordnandet av en högre lantbruksundervisning i huvudsaklig överensstämmelse med högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag. Propositionen innefattade icke något förslag till sammanförande av den centrala försöksverksamheten på jordbruksområdet med den högre lantbruksundervisningen. Dåvarande departementschefen anslöt sig till vad ovannämnda den 1 juni 1928 utsedda utredningsmän anfört rörande möjligheten att till avgörande upptaga frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande utan hinder därav, att spörsmålet om försöksverksamhetens anknytning till den högre lantbruksundervisningen skulle komma att bli avgjort vid en senare tidpunkt.

I anledning av förenämnda proposition väcktes inom riksdagens andra kammare fem *motioner* (II: 530, 539, 540, 541 och 542). I tre av dessa yrkades avslag på propositionen och föreslogs hemställan om nytt förslags utarbetande, varvid ett samordnande av den högre lantbruksundervisningen och försöksverksamheten borde ske. I den fjärde motionen påyrkades sådant beslut vid 1930 års riksdag, att högre lantbruksundervisning och försöksverksamhet bleve samordnade.

I sitt över förberörda proposition och motioner avgivna utlåtande (nr 89) hemställde *jordbruksutskottet* om avslag på propositionen samt om anhållan hos Kungl. Maj:t om ytterligare utredning samt om framläggande till 1931 års riksdag av nytt förslag i ämnet. Utskottets motivering var följande:

Riksdagen har i sin ovanberörda skrivelse 1926 om utredning och förslag rörande den högre lantbruksundervisningens ordnande kraftigt understrukt behovet av en omorganisation på detta område. Genom den i ärendet verkställda utredningen och de därutöver avgivna yttrandena har detta behov till alla delar bestyrkts. Att utskottet likväl icke finner sig kunna biträda det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget till frågans lösning sammanhänger närmast med att utskottet beträffande centralanstaltens för försöksväsendet ställning till den högre lantbruksundervisningen hyser en principiellt annan uppfattning än den som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

På sätt framgår av propositionen har departementschefen i likhet med de utredningsmän, som haft att utreda frågan om centralanstaltens ställning till en blivande lantbrukshögskola, ansett att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande borde nu upptagas till avgörande utan direkt sammanhang med spørsmålet om den statliga försöksverksamhetens anknytning till nämnda undervisning. Skulle vid en utredning rörande försöksverksamheten, som departementschefen ansett böra komma till stånd, befinnas lämpligt anknyta vissa grenar av försöksverksamheten till lantbrukshögskolan, borde detta enligt departementschefens mening utan större olägenhet kunna ske även efter högskolans inrättande. Emellertid framhöllo redan tre av de högre lantbruksundervisningssakkunniga i en reservation till förenämnda betänkande, att vid en omorganisation av den högre lantbruksundervisningen en samorganisation av lantbrukshögskolan och centralanstalten för jordbruksförsök vore i hög grad önskvärd. I åtskilliga av de över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena har, såsom närmare framgår av den i propositionen lämnade redogörelsen, förordats en samorganisation i en eller annan form av ifrågavarande anstalter, varvid jämväl understrukits vikten av att redan från början anstalter träffades i sådant syfte. I de fyra motioner, vilka upptagit högskolefrågan i hela dess vidd, har ock enstämmigt framställts krav i enahanda riktning.

För egen del vill utskottet erinra, hurusom centralanstalten för jordbruksförsök, vilken ursprungligen avsetts att utgöra en försöksanstalt, mer och mer kommit att intaga ställningen av en anstalt för vetenskaplig forskning på jordbrukets område, en utveckling varemot i och för sig icke torde vara något att erinra. Vid angivet förhållande och då det vetenskapliga forskningsarbetet här liksom inom andra områden

1930 års
jordbruks-
utskott.

otvivelaktigt närmast måste anses hava sin plats inom den högre undervisningsanstalten på området i fråga, framstår i öppen dag, att en samorganisation bör äga rum mellan den högre lantbruksundervisningen och den ifrågavarande försöksanstalten. Härtill kommer att en sådan anordning jämväl torde vara ägnad att i icke oväsentlig mån bidra till en begränsning av statens utgifter för de ändamål, varom här är fråga. Utskottet håller sålunda före, att den högre lantbruksundervisningen bör ordnas i anknytning till den centrala försöksanstalten. Såsom framgår av en i propositionen återgiven, av särskilda sakkunniga verkställd utredning beträffande centralanstaltens och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning, kunna härvid flera olika möjligheter tänkas ifrågakomma. De sakkunniga hava sålunda framlagt fyra särskilda alternativ i sådant avseende. Emellertid hava de sakkunniga med hänsyn till de direktiv, som givits rörande sistberörda utredning, begränsat sitt arbete till att undersöka, på vad sätt centralanstalten vid förflyttning, helt eller delvis, syntes kunna anknytas till en blivande lantbrukshögskola och sålunda icke ansett sig hava anledning upptaga frågan, huruvida en förflyttning över huvud taget av hela centralanstalten eller delar därav kunde för ett lämpligt ordnande av ifrågavarande angelägenhet anses lämplig och önskelig. På sätt ovan nämnts har departementschefen ansett frågan om den högre lantbruksundervisningen kunna upptagas till avgörande utan direkt sammanhang med spørsmålet om försöksverksamhetens anknytning till nämnda undervisning.

Även med tillgång till de sakkunnigas föreliggande, otvivelaktigt beaktansvärda alternativ till samorganisation mellan ifrågavarande anstalter anser sig utskottet icke utan Kungl. Maj:ts föregående prövning och övervägande av det lämpligaste sättet för denna frågas lösning böra nu upptaga saken till slutligt avgörande. Då utskottet vidare icke kan bortse från de enligt utskottets mening väsentliga olägenheter i olika avseenden, som skulle föranledas av att först efter högskolefrågans lösning besluta om centralanstaltens anknytning till nämnda undervisning, finner sig utskottet i överensstämmelse med de motionsvis gjorda yrkandena icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förevarande proposition utan anser, att Kungl. Maj:t bör underkasta ifrågavarande spørsmål det ytterligare övervägande, som kan krävas med hänsyn till vad utskottet ovan anför.

I övrigt synes utskottet frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande böra skö i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t i förevarande proposition framlagda förslaget. Utskottet kan sålunda icke ansluta sig till den i motionen II:541 framförda synpunkten om utbyggande till högskolor av båda de nuvarande lantbruksinstituten vid Ultuna och Alnarp utan håller före, att ifrågavarande undervisning bör koncentreras till en högskola. Med avseende å platsen för högskolans förläggande kunna såsom framgår av propositionen, till vilken utskottet i detta avseende vill hänvisa, anföras starka skäl för såväl Ultuna som Alnarp. Ur synpunkten av landet i dess helhet anser utskottet emellertid i likhet med departementschefen, att företräde bör lämnas för en förläggning till mellersta Sverige. Med hänsyn till den av utskottet förordade samorganisationen mellan lantbrukshögskolan och den inom Stockholms stads område belägna centralanstalten torde — förutom, såsom Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen II:540

innebär, Ultuna — jämväl på sätt i motionen II:539 ifrågasatts den nuvarande platsen för centralanstalten böra komma under närmare övervägande. Det slutliga valet i förevarande hänseende torde sålunda böra stå mellan Ultuna och Stockholm.

Vid det förnyade övervägande av lantbrukshögskolefrågan, som utskottet anser bör komma till stånd, torde jämväl ett par ytterligare motionsvis berörda spörsmål böra närmare uppmärksammas. I motionen II:541 har sålunda framhållits, att enligt Kungl. Maj:ts på de sakkunnigas betänkande grundade förslag skulle för inträde vid lantbrukshögskolan fordras bland annat avlagd studentexamen med godkända betyg i vissa särskilt angivna ämnen eller på annat sätt ådaga-lagda motsvarande kunskaper, i samband varmed departementschefen visserligen uttalat, att det borde allvarligt övervägas, huruvida icke statsmakterna direkt borde medverka till att i fall, då det skulle vara förenat med betydande svårigheter för högskoleaspiranter att skaffa sig de kunskaper, varom här vore fråga, genom särskilt avpassade undervisningskurser det underlättades för ifrågavarande aspiranter att skaffa sig erforderlig förutbildning. Dessa inträdesfordringar skulle enligt motionärernas mening från möjligheten att komma in i lantbrukshögskolan utestänga den grupp unga män från jordbrukarhemmen, som hittills, efter genomgången folkhögskola eller lantmannaskola och erforderlig komplettering vunnit inträde vid lantbruksinstitutet. Mot dessa fordringar har också i flera av de över de sakkunnigas betänkande av-givna yttrandena framställts erinringar. För egen del vill utskottet, med hänsyn till de i förevarande avseende uttalade betänkligheterna i fråga om Kungl. Maj:ts förslag, framhålla angelägenheten av att i samband med det förnyade övervägandet av lantbrukshögskolefrågan förslag jämväl utarbetas till sådana anordningar, som utan att eftersätta kravet på de teoretiska kunskaper, som måste anses såsom en oundgänglig förutsättning för ett framgångsrikt bedrivande av studier vid lantbrukshögskolan, kunna vara ägnade att underlätta för ungdom, tillhörande den jordbrukande befolkningen, att vinna inträde vid högskolan.

I motionen II:530 har uttalats vissa betänkligheter mot läggningen av den i propositionen föreslagna agronomkursen vid Alnarp för utbildande närmast av driftsledare för det större jordbruket, vilken enligt motionärernas mening erbjöde ur det praktiska jordbrukets synpunkt sämre utbildningsmöjligheter än de nuvarande agronomkurserna vid Ultuna och Alnarp. För egen del hyser jämväl utskottet den uppfattningen, att i förevarande avseende ett förnyat övervägande torde vara av behovet påkallat i syfte att göra ifrågavarande utbildning mera praktiskt betonad.

I betraktande av vikten att frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande snarast möjligt bringas till sin lösning, finner utskottet angeläget, att nytt förslag i ämnet föreläggas 1931 års riksdag.

Även om, med hänsyn till det sammanhang, som lantbrukshögskolan såsom utbildningsanstalt för bland annat lärare vid den lägre lantbruksundervisningen torde äga med denna undervisning, det såsom i motionen II:530 anförts skulle vara önskvärt, att jämväl sistnämnda fråga kunde lösas samtidigt med lantbrukshögskolefrågan, synes på grund av vad utskottet uttalat rörande tiden för framläggande av nytt förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande någon direkt hemställan i sådant avseende icke böra göras.

Av den ställning, som utskottet intagit till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, torde framgå, att utskottet självfallet icke kan ingå på den i motionen II: 542 berörda detaljen i samma förslag.

Fyra *reservanter* inom utskottet ansågo det förnyade övervägandet av frågan om den högre lantbruksundervisningens ordnande böra inrikta på en ombildning och utbyggnad av de båda nuvarande lantbruksinstituten till lantbrukshögskolor, under det att två reservanter höllo före, att de starkaste skälen talade för att spörsmålet om platsen för den högre lantbruksundervisningens förläggning avgjordes först i sammanhang med själva organisationsfrågan.

1930 års riksdag.

Under återopande av jordbruksutskottets förutnämnda utlåtande avlät riksdagen skrivelse i ämnet (nr 345), vari riksdagen dels anmälde, att propositionen icke vunnit riksdagens bifall, och dels anhöll om den närmare utredning, som kunde påkallas med hänsyn till vad jordbruksutskottet i sitt berörda utlåtande anfört, samt om framläggande för 1931 års riksdag av förnyat förslag i ämnet.

Utredning inom jordbruksdepartementet.

Den utredning, varom riksdagen sålunda anhållit, har utförts inom jordbruksdepartementet och närmast omhänderhafts av en för ändamålet särskilt tillkallad utredningsman, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. E. Sköld. Vid denna utredning hava bland annat särskilda promemorior utarbetats beträffande två av jordbruksutskottet uppmärksammade frågor, nämligen dels *angående åtgärder för att underlätta för personer tillhörande den jordbrukande befolkningen att vinna inträde vid lantbrukshögskolan* och dels *angående utbildningen av driftsledare för det större jordbruket*. Över dessa P. M. hava inhämtats yttranden från vederbörande myndigheter.

I propositionen har förevarande fråga behandlats under följande huvudavdelningar:

1. Behovet av förbättrad högre lantbruks-, mejeri- och trädgårdsundervisning.
2. Undervisningens allmänna planläggning.
3. Lantbrukshögskolans yttre organisation.
4. Den högre lantbruksundervisningens ställning till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.
5. Förläggning av de olika undervisnings- och försöksanstalterna.
6. Inträdesfordringar.
7. Undervisning och examina.
8. Befattningshavare och administration.
9. Elever.
10. Lokaler och utrustning.
11. Årliga driftkostnader för undervisningen och försöksverksamheten (utom löner).
12. Övergången till den föreslagna organisationen.
13. Anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932.

Den av Kungl. Maj:t nu framlagda propositionen avser till att börja med inrättande vid Ultuna av en lantbrukshögskola. Med högskolan skulle införlivas de kemiska, botaniska och bakteriologiska avdelningarna vid den nuvarande centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, den botaniska avdelningen dock med undantag för dess växtpatologiska verksamhet. Centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar skulle bilda en fristående till Ultuna förlagd centralanstalt för jordbruksförsök. Centralanstaltens nuvarande entomologiska avdelning skulle jämte den växtpatologiska delen av den botaniska avdelningen, vilka båda sistnämnda avdelningar hittills handhaft de under senare år alltmer ökade administrativa växtskyddsärendena, utgöra en särskild växtskyddsanstalt, bestående av tre avdelningar, nämligen en administrativ, en växtpatologisk och en entomologisk. Vidare innebär Kungl. Maj:ts förslag inrättande vid Alnarp dels av en högre kurs vid den där förlagda lantbruksskolan för utbildning av driftsledare för det större jordbruket, dels en anstalt för högskolemässig mejeriundervisning samt för mejeriförsök, dels ock en anstalt för högre trädgårdsundervisning. I förslaget ingår jämväl anordnande av specialkurser för lantbruksstuderande för personer, som endast genomgått lägre lantbruksundervisningsanstalt men som önskade vinna inträde vid lantbrukshögskolan. Slutligen äskas dels anslag för vissa byggnadsarbeten, dels ock för anordnande av berörda specialkurser för lantbruksstuderande.

Propositionens huvuddrag.

Av de i anledning av propositionen väckta motionerna utmynna I: 232 samt II: 389, 405 och 406 samtliga i yrkande om avslag å propositionen och om ny utredning med huvudsakligt ändamål att erhålla förslag till ombildande av såväl Ultuna som Alnarps lantbruksinstitut till lantbrukshögskolor. I motionen II: 404 avses beslut vid innevarande riksdag om lantbrukshögskolans förläggning till centralanstaltens område i Stockholm eller alternativt utredning härom. Motionerna II: 402 och 403 gå allenast ut på vissa detaljändringar och utvidgningar i fråga om Kungl. Maj:ts förslag. Den förra har avseende å den föreslagna högre trädgårdsundervisningen och motionen II: 403 avser jämkningar i förslaget i fråga om anordnandet av lantbruksskolans högre kurs.

Motionerna.

Behovet av förbättrad högre lantbruks-, mejeri- och trädgårdsundervisning m. m. (1—5) ¹.

Vid behandlingen av det föreliggande förslaget upptager utskottet först i ett sammanhang de i propositionen under punkterna 1—5 angivna frågorna och anger därvid sin ställning till de motioner, som dels avse inrättande av två lantbrukshögskolor (en vid Ultuna och en vid Al-

¹ Siffrorna hänvisa till den å föregående sida angivna punktindelningen i propositionen.

narp), och dels den av Kungl. Maj:t föreslagna lantbrukshögskolans förläggande till centralanstaltens nuvarande område vid Experimentalfältet.

Till de motionsvis föreslagna detaljändringarna återkommer utskottet under de särskilda avdelningar, vartill de höra.

Utskottet.

Behovet av en förbättring av den högre lantbruksundervisningen, däri jämväl inbegripet högre mejeri- och trädgårdsundervisningen, har framgått allt tydligare (jämför departementschefen sid. 20). Skälet varför utskottet i sitt utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1930 års riksdag fann sig för det dåvarande icke kunna förorda frågans lösning sammanhängande närmast med utskottets uppfattning, att den högre lantbruksundervisningen borde ordnas i anknytning till den centrala försöksanstalten, varom förslag icke innefattades i propositionen.

Med avseende först å *undervisningens allmänna planläggning* anslöt sig utskottet 1930 i huvudsak till det då av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, innefattande anordnande av en högskolemässig undervisning på jordbruksområdet. Såsom ovan nämnts, framlade de högre lantbruksundervisningssakkunniga härutinnan två huvudalternativ. Huvudalternativ A byggde på systemet med självständig högskoleundervisning, under det att huvudalternativ B anslöt sig till systemet med högskolemässig undervisning som påbyggnad av undervisningen vid agronomkurs. I 1930 års proposition, som i förevarande avseende anslöt sig till de nämnda sakkunnigas förslag, förordade dåvarande departementschefen huvudalternativet A. I en i ämnet väckt motion uttalades vissa betänkligheter mot läggningen av den i propositionen föreslagna agronomkursen vid Alnarp för utbildande närmast av driftsledare för det större jordbruket, vilken enligt motionärernas mening erbjöde ur det praktiska jordbrukets synpunkt sämre utbildningsmöjligheter än de nuvarande agronomkurserna vid Ultuna och Alnarp. Jämväl utskottet uttalade den uppfattningen, att i förevarande avseende ett förnyat övervägande vore av behovet påkallat i syfte att göra ifrågavarande utbildning mera praktiskt betonad.

I den nu föreliggande propositionen har departementschefen till att börja med ingått på frågan om lämpligaste sättet för anordnande av driftsledarutbildningen vid det större och medelstora jordbruket, när han ansett, att vid ett bedömande av den högre lantbruksundervisningens allmänna läggning ståndpunkt först borde tagas till detta spörsmål. Därvid har departementschefen, med beaktande av den av jordbruksutskottet förlidet år uttalade uppfattningen att ifrågavarande utbildning borde göras mera praktiskt betonad, principiellt stannat vid att förorda denna utbildnings anordnande såsom en fortbildningskurs till den till Alnarp förlagda lantbruksskolan, benämnd lantbruksskolans högre kurs. I motionen II:405 om förnyad utredning i syfte att finna en på båda de nuvarande lantbruksinstitutens utbyggande till lantbrukshögskolor

baserad lösning, till vilken motion utskottet strax återkommer, framställas vissa erinringar bland annat mot att förlägga driftsledarkurs allenast till Alnarp. För egen del finner utskottet Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende på ett lyckligt sätt tillgodose den av utskottet förlidet år uttalade uppfattningen, att ifrågavarande utbildning borde göras mera praktiskt betonad, och vill i fråga om de förenämnda motionsvis framförda erinringarna framhålla, att jämväl Kungl. Maj:ts förslag förlidet år avsåg inrättande av allenast en agronomkurs, liksom enligt den föreliggande propositionen förlagd till Alnarp. Då utskottet i varje fall anser, att några års erfarenhet om behovet i förevarande avseende bör avvaktas, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag i nu angiven del.

Beträffande härefter frågan om den högskolemässiga lantbruksundervisningens allmänna planläggning, har departementschefen vägt mot varandra de skäl, som kunna åberopas för huvudalternativ A, och de, som kunna anföras för huvudalternativ B, samt därvid kommit till den uppfattningen, att alternativ B ur principiell synpunkt bör givas bestämt företräde framför alternativ A. Av skäl närmast att driftsledarutbildningen icke ansetts kunna användas såsom förberedelse för inträde vid lantbrukshögskolan, har det synts departementschefen riktigast, att den högskolemässiga lantbruksundervisningen sammanfördes till en kurs och sålunda organiserades i huvudsak enligt de grunder, som avsåges med de sakkunnigas huvudalternativ A, vilket departementschefen ur organisatorisk och pedagogisk synpunkt ansett vara avgjort att föredraga. I propositionen har man emellertid samtidigt sökt tillgodose huvudsyftet med huvudalternativet B, eller att särskilda möjligheter borde skapas för ungdom ur den jordbrukande befolkningens led att vinna inträde vid lantbrukshögskola. Propositionen innefattar sålunda jämväl förslag till anordnande av till folkhögskola förlagda specialkurser för vissa lantbruksstuderande. Till dessa kurser, som skulle vara tvååriga, skulle personer, vilka genomgått lägre lantbruksundervisningsanstalt och åtnjutit viss undervisning vid folkhögskola samt önskade förbereda sig till inträde vid lantbrukshögskolan, vinna inträde och där förskaffa sig de för studier vid lantbrukshögskolan erforderliga förkunskaperna.

Då utskottet finner, att i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till den högskolemässiga lantbruksundervisningens allmänna planläggning innefattas en ur skilda synpunkter lämplig kombination av huvudalternativen A och B, varigenom de väsentligaste fördelarna i båda dessa förslag tillvaratagits, vill utskottet skänka sin anslutning till förslaget härutinnan.

Den högre mejeriundervisningen synes utskottet såsom propositionen innebär böra planläggas såsom en tvåårig eller, därest omständigheterna skulle visa lämpligen böra föranleda därtill, något längre kurs med högskolemässig utbildning med samma nivå som vid lantbrukshögskolan.

■ Icke heller föranleder Kungl. Maj:ts förslag i fråga om den högre trädgårdsundervisningen, avseende inrättande av en tvåårig kurs beräknad för intagning av elever allenast vart annat år, någon utskottets erinran.

Med avseende å *lantbrukshögskolans yttre organisation* synes genom utredningen hava tillfredsställande klarlagts, att en sammanslagning med Uppsala universitet eller andra högre läroanstalter icke låter sig lämpligen genomföra. Utskottet tillåter sig i sådant avseende hänvisa till departementschefens yttrande å sid. 99—101. För en sådan anordning torde särskilt det förhållandet utgöra ett hinder, att de undervisningsanstalter, som härvid närmast skulle kunna tänkas komma i fråga, var för sig redan bilda för de speciella behoven anpassade självständiga anstalter. Utskottet biträder sålunda Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Beträffande frågan om *den högre lantbruksundervisningens ställning till centralanstalten för jordbruksförsök* anser utskottet goda skäl tala för att denna löses på sätt Kungl. Maj:ts förslag innebär eller att anstaltens kemiska och bakteriologiska avdelningar ävensom den botaniska avdelningen, utom i vad densamma rör växtpatologiens område, införas med lantbrukshögskolan såsom särskilda institutioner, under det att dels avdelningen för jordbruk och växtodling, dels ock avdelningen för husdjursskötsel och mejerihantering, i vad rör underavdelningen för husdjursskötsel, få bilda en i förhållande till högskolan helt fristående central jordbruksförsöksanstalt. Detta förslag överensstämmer i huvudsak med det av utredningsmännen framlagda alternativ C. Likaså biträder utskottet förslaget om att centralanstaltens nuvarande entomologiska avdelning och den i botaniska avdelningen ingående växtpatologiska delen ombildas till en statens växtskyddsanstalt.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att under förhandenvarande förhållanden de starkaste skälen tala för att mejeriförsöken i första hand samordnas med anstalten för den högre mejeriundervisningen, vadan utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

Sedan utskottet sålunda tagit ställning till frågan om den högskolemässiga lantbruksundervisningens allmänna läggning och organisation, övergår utskottet till spørsmålet om denna undervisnings *förläggning*. 1930 års proposition innefattade i detta avseende, att undervisningen skulle anordnas vid en till Ultuna förlagd lantbrukshögskola. I sitt av riksdagen godkända utlåtande med anledning av propositionen yttrade utskottet, efter att hava på sätt ovan nämnts framställt vissa erinringar mot Kungl. Maj:ts förslag med hänsyn till att detsamma icke innefattade en samtidig lösning av frågan om centralanstaltens framtida ställning, att ordnandet i övrigt av frågan om den högre lantbruksundervisningen borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med det i propositionen framlagda förslaget. Utskottet fann sig sålunda icke kunna ansluta sig till en motionsvis framförd

synpunkt om utbyggande till högstskolor av båda de nuvarande lantbruksinstituten vid Ultuna och Alnarp utan höll före, att ifrågavarande undervisning borde koncentreras till *en* högstskola. Med avseende å platsen för högstskolans förläggande syntes utskottet starka skäl kunna anföras för såväl Ultuna som Alnarp. Ur synpunkten av landet i dess helhet ansåg utskottet emellertid, i likhet med departementschefen, att företräde borde lämnas för en förläggning till mellersta Sverige. Med hänsyn till den av utskottet förordade samorganisationen mellan lantbrukshögstskolan och den inom Stockholms stad belägna centralanstalten för jordbruksförsök borde förutom Ultuna jämväl den nuvarande platsen för centralanstalten böra komma under närmare övervägande, vadan det slutliga valet i förevarande avseende borde stå mellan Ultuna och Stockholm. Med utgångspunkt härifrån har icke i den föreliggande propositionen frågan om lantbrukshögstskolans förläggning till Alnarp varit föremål för övervägande. Spörsmålet har emellertid ånyo framförts genom de väckta motionerna I: 232 samt II: 389, 405 och 406, vari hemställes om förnyad utredning av frågan samt om framläggande för riksdagen av förslag, avseende utbyggande av de nuvarande lantbruksinstituten till lantbrukshögstskolor.

Med hänsyn till riksdagens ställningstagande till nu omhandlade frågorna förilidet år, innefattande dels att den högre lantbruksundervisningen skulle koncentreras till *en* lantbrukshögstskola, dels ock att med avseende å förläggningen det slutliga valet skulle stå mellan Ultuna och Stockholm, och då några omständigheter icke inträffat, som skulle kunna föranleda riksdagen att nu intaga en förändrad ställning i dessa avseenden, har utskottet icke ansett sig böra närmare ingå på motionerna I: 232, II: 389, 405 och 406. De förevarande motionerna synas sålunda icke nu böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet övergår härefter till frågan, huruvida Ultuna eller Stockholm bör lämnas företräde såsom förläggningsort för lantbrukshögstskolan. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall högstskolan förläggas till Ultuna, under det att motionen II: 404 avser dess förläggning till Experimentalfältet. Departementschefen har i propositionen ingående diskuterat denna fråga — i vilket avseende utskottet vill hänvisa till sid. 190—195 — samt därvid visserligen funnit vägande skäl kunna anföras såväl för den ena som den andra platsen. Det för departementschefen avgörande skälet mot lantbrukshögstskolans förläggning till Stockholm (Experimentalfältet) grundar sig emellertid på följande förhållande. Departementschefen har utgått från att det vore av synnerlig vikt för vissa lärare vid högstskolan att hava tillgång till tillräckliga och lämpliga försöksfält för att sättas i tillfälle att genomföra och följa för forskningen nödvändiga försök. Likaledes vore enligt departementschefens mening vissa andra lärare av samma anledning i behov av tillgång till en ej alltför fåtalig kreatursbesättning. Vidare vore det med hänsyn till forskningens och undervis-

ningens allmänna inriktning synnerligen viktigt, att högskolan hade en sådan belägenhet, att lärarna ständigt komme i kontakt med utövarna av praktiskt jordbruk. Vad sålunda sagts om vissa lärare vid lantbrukshögskolan hade, och det till och med i än högre grad, tillämpning på försöksmännen och forskarna vid centralanstalten för försöksväsendet.

I intetdera av båda förenämnda avseenden kunde enligt departementschefens mening Experimentalfältet anses fylla måttet. Den försöksareal, som där stode till förfogande för försök, uppginge till ungefär 17 hektar, varjämte marken icke kunde betraktas som särskilt lämplig för försöksändamål. Redan hittills hade det varit praktiskt taget omöjligt för centralanstaltens jordbruksavdelning att vid Experimentalfältet genomföra försök. Även för husdjursavdelningen hade försöksmöjligheterna ansetts alldeles för otillräckliga. Det hade som bekant från åtskilliga håll påyrkats, att centralanstalten borde flyttas till annan plats för att bereda möjlighet för de där verksamma försöksmännen och forskarna att personligen kunna följa försöken. Det låge därför i öppen dag, att, om såväl lantbrukshögskola som centralanstalt skulle förläggas till Experimentalfältet, tillgången till försöksfält bleve alldeles otillräcklig.

Det hade visserligen förmenats, att denna olägenhet i fråga om Experimentalfältet skulle kunna avhjälpas genom att till centralanstaltens respektive lantbrukshögskolans förfogande ställdes försöksgårdar, belägna i Stockholms omgivningar. Departementschefen har emellertid i propositionen (sid. 193) påvisat, att icke obetydliga olägenheter skulle vara förenade med en dylik anordning, varför han icke kunnat förorda, att här i landet lantbrukshögskolan och centralanstalten förläggas å annan plats än de försöksfält, varöver de behöva förfoga.

Å Ultuna torde enligt departementschefens mening, om i samband med lantbrukshögskolans inrättande en reglering rörande markens användning genomfördes, såväl lantbrukshögskolans som centralanstaltens behov av försöksarealer kunna i nödig utsträckning tillgodoses. Ultuna hade dessutom den fördelen, att denna plats vore belägen å en jordbruksort, där de vid högskolan och centralanstalten anställda befattningshavarna hade lättare att ernå förbindelser med utöware av praktiskt jordbruk.

Till stöd för en förläggning till Experimentalfältet har i motionen II:404 åberopats i huvudsak enahanda skäl, som departementschefen på sätt framgår av propositionen (sid. 190—195) ingående övervägt före sitt ställningstagande till förlägningsfrågan.

På av departementschefen anförda skäl delar utskottet den meningen, att lantbrukshögskolan och centralanstalten för jordbruksförsök för att kunna fylla sin viktiga uppgift med nödvändighet böra äga tillgång till tillräcklig försöksareal på platsen för anstaltens förläggning. Då därför den uppenbara bristen i sådant avseende vid Experimentalfältet måste — oavsett de för den ena eller andra platsen talande skälen, vilka i vissa avseenden synas utskottet väga tämligen jämt — betraktas såsom det av-

görande skälet mot en förläggning dit av ifrågavarande båda anstalter, finner sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag om anstalternas förläggning till Ultuna.

Vidkommande förläggningsplatsen för den högre mejeriundervisningen konstaterar departementschefen, att man står inför dubbla svårigheter. Genom att förlägga denna undervisning till annan plats än lantbrukshögskolan skulle inträda en viss risk för vetenskaplig isolering. Förlades den högre mejeriundervisningen till Ultuna uppstode å andra sidan fara för att undervisningen i brist på tillgång till driftsmejeri alltför mycket komme att sakna förbindelse med det praktiska livet inom sitt område. I likhet med departementschefen anser utskottet, att den högre mejeriundervisningens förbindelse med praktisk mejeriverksamhet är en synpunkt av avgörande betydelse. Anstalten för högre mejeriundervisning och mejeriförsök synes följaktligen icke böra förläggas till Ultuna. Under dylika omständigheter torde såsom departementschefen framhållit endast Alnarp, där den högre mejeriundervisningen hittills varit förlagd och där staten innehar ett modernt driftsmejeri, komma i fråga. Utskottet biträder följaktligen Kungl. Maj:ts förslag att anstalten för högre mejeriundervisning och mejeriförsök förläggas till Alnarp.

Likasa tillstyrker utskottet, att anstalten för högre trädgårdsundervisning i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag förläggas till Alnarp.

Inträdesfordringar (6)¹.

Med avseende först å fordringarna på de teoretiska förkunskaperna för inträde vid *lantbrukshögskolan* har departementschefen kommit till den uppfattningen efter ingående utredning i saken (sid. 209 och 210), att som *norm* ehuru ej såsom villkor för dessa förkunskaper bör uppställas studentexamen, samt slutat med att förorda att i modersmålet, tyska eller engelska, biologi med hälsolära, matematik, fysik och kemi skola krävas kunskaper motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen, varav i fråga om de tre sistnämnda å reallinjen, varigenom fordringarna på teoretiska förkunskaper för inträde vid lantbrukshögskolan komme att i huvudsak motsvara vad i samma avseende gäller vid jägmästarkursen vid skogshögskolan.

Vidkommande frågan, i vilken ordning vederbörande skola hava att styrka sina teoretiska förkunskaper, skulle enligt propositionen gälla, att detta i vanliga fall bör ske genom företeende antingen av betyg om avlagd studentexamen jämte flyttningsbetyg till gymnasiets näst högsta ring eller av avgångsbetyg från sådan specialkurs för lantbruksstuderande, vars inrättande departementschefen ovan förordat. Med betyg i nu nämnd examen skulle likställas betyg som erhållits vid i laga ordning företagen fyllnadsprövning till dylik examen. Emellertid skulle enligt propositionen möjlig-

Propositionen.

¹ Siffran hänvisar till den å sid. 10 angivna punktindelningen i propositionen.

heter för andra än dem, som avlagt någon av ovannämnda examina, att vinna inträde vid lantbrukshögskolan icke böra vara uteslutna. Det kunde enligt departementschefens mening mycket väl tänkas, att personer i särskilda fall kunna hava i annan ordning förskaffat sig tillräckliga förkunskaper och även kunna styrka detta. För dylika fall syntes rätt böra föreligga för högskolans styrelse att medgiva inträde utan hinder av att vederbörande icke avlagt studentexamen eller avgångsexamen från specialkurs.

I fråga om de praktiska förkunskaper, varom inträdessökande vid lantbrukshögskolan skall hava att förete vitsord, hava under förevarande ärendes utredning skilda meningar gjort sig gällande. Från visst håll har två års jordbrukspraktik, vilket föreslagits av de sakkunniga, ansetts vara för kort tid. Departementschefen har med biträdande av sistnämnda mening förordat att för inträde vid lantbrukshögskolan skall erfordras att vederbörande kan förete goda vitsord om minst tre års jordbrukspraktik, varav minst ett år av de tre å mindre eller medelstort jordbruk. Från sistnämnda bestämmelse skulle, då särskilda skäl kunna åberopas därför, lantbrukshögskolans styrelse äga att bevilja undantag.

I det föregående har omnämnts, att i Kungl. Maj:ts förslag jämväl ingår anordnande av *specialkurs för lantbruksstuderande*. Denna kurs bygger allenast på folkskola, varjämte skulle krävas genomgången huvudkurs vid lantmannaskola. Med dylik kurs skulle få jämföras genomgången kurs vid lantbruksskola. Vidare skulle kravet på ett visst mått kunskaper i allmänbildande ämnen tillgodoses genom uppställande av fordran på genomgången övre avdelning vid folkhögskola eller eljest uppvisande av vitsord om jämförliga kunskaper. För närvarande skulle anordnas allenast en specialkurs. Kursen, som på sätt nämnts skulle bli två-årig, vore avsedd att förläggas till en folkhögskola. Den har i propositionen givits benämningen folkhögskolans specialkurs för lantbruksstuderande. Kursen vore avsedd att leda fram till kunskaper motsvarande dem i studentexamen för vissa ämnen föreskrivna, men avläggande av sådan examen har icke ansetts böra ingå som ett led i här avsedda undervisning. Enligt propositionen skulle för täckande av statens kostnader för specialkursen anvisas ett extra förslagsanslag av 22,000 kronor. Härjämte innefattar Kungl. Maj:ts förslag anvisande av ett extra förslagsanslag av 7,500 kronor till stipendier åt elever vid specialkursen att utgå enligt vissa angivna grunder. Den första specialkursen vore avsedd att börja den 1 november 1931. Rörande specialkursen i övrigt hänvisas till propositionen sid. 213—229.

Villkoren för inträde vid *lantbruksskolans högre kurs* ha i propositionen sammanfattats sålunda:

1. Att hava uppnått en ålder av 22 år samt vara befriad från värnplikts-tjänstgöring det år kursen genomgås.

2. Att hava genomgått tvåårig lantbruksskola eller ettårig lantbruksskola eller lantmannaskolas längre kurs, varmed jämföras lantmannas-

skolas huvudkurs jämte fortsättningskurs, samt från vederbörande skola hava erhållit minst betyget med beröm godkänd i jordbrukslära, husdjurslära, fysik, kemi och botanik.

3. Att kunna med företeende av vitsord, som av fortbildningskursens styrelse godkännes, styrka sig äga insikter i modersmålet och matematik, motsvarande minst betyget godkänd i realexamen.

4. Att under minst tre år hava med goda vitsord deltagit i praktiskt jordbruksarbete, vari dock får inräknas den tid, då vederbörande genomgått lantbruksskola.

För inträde vid den *högre mejeriundervisningen* skulle enligt propositionen regelrätt fordras antingen kunskaper i modersmålet, tyska eller engelska, matematik, fysik och kemi motsvarande minst betyget godkänd i studentexamen, varav i fråga om de tre sistnämnda å reallinjen eller fullständig examen från tekniskt gymnasium. Vidare skulle den, som genomgått den ovan tillstyrkta folkhögskolans specialkurs för lantbruksstuderande, äga rätt till inträde vid den *högre mejeriundervisningen*.

Departementschefen har funnit det kunna ifrågasättas, huruvida icke fordringar på praktiska förkunskaper jämväl borde uppställas vid den *högre mejeriundervisningen*, ehuru han icke ansett sig beredd att nu framställa förslag härom.

Beträffande kravet på förkunskaper för inträde vid *högre trädgårdskurs* ansluter sig propositionen till de sakkunnigas förslag, som innefattar följande.

För vinnande av inträde som ordinarie elev vid *högre trädgårdskurs* borde fordras kunskaper motsvarande minst betyget godkänd i realexamen i ämnena modersmålet, tyska, geografi, matematik och naturlära. Därest nämnda kunskaper icke vitsordats genom avlagd realexamen eller annan minst likvärdig examen, borde de i likhet med vad förut anförts beträffande inträde i agronomkurs få styrkas även på annat sätt.

Därjämte borde inträdessökande helst hava genomgått tvåårig kurs vid statlig eller statsunderstödd lägre trädgårdsskola (Alnarp, Experimentalfältet, Adelsnäs, Härnösand¹) samt därefter under minst ett års tid haft praktisk sysselsättning inom trädgårdsycket, helst i utlandet, därest han icke redan före inträdet vid den lägre trädgårdsskolan haft anställning vid utländsk trädgård.

Emellertid torde även person, som icke genomgått tvåårig kurs vid någon av nyssnämnda lägre trädgårdsskolor, böra under vissa förutsättningar kunna vinna inträde som ordinarie elev vid den *högre trädgårdskursen*. Nu avsedd sökande borde kunna styrka, att han efter fyllda 18 år under minst fyra år deltagit i instruktivt arbete inom trädgårdsodlingens viktigaste grenar, varjämte han genom inträdesprövning inför skolans lärare borde visa sig äga tillfredsställande kunskaper i den lägre trädgårdsskolans läroämnen samt praktisk färdighet i utförandet av trädgårdsarbeten, motsvarande den yrkesskicklighet, som borde fordras av en examine-rad trädgårdsmästare.

I motionen II:402 framhålles att för inträde i den *högre trädgårdskursen* nödiga teoretiska förkunskaper skulle kunna förefinnas utan att

*Motion
II:402*

¹ Trädgårdsskolan i Härnösand är avsedd att förflyttas till Söråker.

detta behövde ådagaläggas genom avlagd realexamen. Med utmärkta vitsord genomgången lägre trädgårdsskola jämte därtill en icke alltför orimlig prövning i teoretiska ämnen syntes motionären böra berättiga till inträde i den högre trädgårdskursen. Till stöd härför har i motionen åberopats ett i propositionen återgivet yttrande av lantbruksakademien.

Utskottet.

Vad propositionen innehåller i fråga om inträdesfordringarna vid ifrågavarande undervisningsanstalter föranleder särskilt yttrande från utskottets sida endast i följande avseenden.

Beträffande de för inträde vid *lantbrukshögskolan* uppställda praktiska förkunskaperna har utskottet med hänsyn till högskolans uppgift att icke blott utbilda lantbrukslärare och konsulenter utan jämväl vara en härd för vetenskapligt forskningsarbete på jordbrukets område jämte andra förhållanden icke kunnat undgå finna den i propositionen uppställda *ovillkorliga* fordran på tre års jordbrukspraktik väl sträng. Utskottet anser sålunda, att härutinnan bör lämnas rum för en viss anpassning efter förhållandena. Även om jämväl enligt utskottets mening kravet på tre års väl vitsordad jordbrukspraktik som regel bör upprätthållas, torde dock å andra sidan en viss rörelsefrihet böra kunna lämnas högskolans styrelse. Utskottet tänker i detta sammanhang bland annat på de olägenheter, som av olika skäl i vissa fall kunna vara förenade med en alltför lång tidsintervall mellan avslutandet av de teoretiska förstudierna och inträdet i lantbrukshögskolan samt att den vitsordade praktiken kan vara av så god beskaffenhet att någon minskning i praktiken bör medgivas. Styrelsen bör sålunda äga rätt att, då styrelsen med hänsyn till arten av den vitsordade praktiken och övriga föreliggande kvalifikationer för särskilt fall kunde pröva förhållandena böra därtill föranleda, medgiva någon förkortning av praktiktiden dock med högst ett år med iakttagande därvid att vederbörande visar sig hava därunder praktiserat vid mindre eller medelstort jordbruk så lång tid, som styrelsen i det förekommande fallet kan finna böra krävas.

Den föreslagna *specialkursen för lantbruksstuderande* synes utskottet ägnad att tillgodose det syfte, som utskottet avsåg, då utskottet förlidet år uttalade angelägenheten av att sådana anordningar träffades, som utan att eftersätta kravet på de teoretiska kunskaper, som måste anses såsom en oundgänglig förutsättning för ett framgångsrikt bedrivande av studier vid lantbrukshögskolan, kunde vara ägnade att underlätta för ungdom, tillhörande den jordbruksidkande befolkningen, att vinna inträde vid högskolan. Utskottet förbiser härvid icke, att den starka koncentrering av undervisningen, som med hänsyn till den jämförelsevis korta tiden måste äga rum, kommer att ställa stora krav på eleverna. Å andra sidan ligger det vikt uppå att eleverna verkligen så tillgodogöra sig undervisningen, att de efter kursens genomgående äga de för studier vid högsko-

lan erforderliga förkunskaperna. För kontroll härå synas emellertid enligt propositionen tillfredsställande åtgärder komma att träffas.

Rörande fordringarna för inträde vid den *högre trädgårdsundervisningen* anser utskottet, att med hänsyn till syftet med denna undervisning kravet på avlagd realexamen näppeligen torde såsom i motionen II: 402 föreslagits kunna eftergivnas. Utskottet, som således icke kan biträda motionen, ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Undervisning och examina (7)¹.

Departementschefen har framhållit, att förevarande förslag till anordning av undervisningen samt till examina vid *lantbrukshögskolan* i detta sammanhang endast hade till uppgift att angiva de yttre konturerna av utbildningen vid nämnda högskola samt att utgöra en grund för bestämmandet av lärarbehovet. Däremot syntes det icke lämpligt att på detta stadium av frågans behandling fastslå detaljer. Det borde tvärtom överlämnas åt Kungl. Maj:t att under samverkan med den blivande lantbrukshögskolans ledning träffa bestämmelser såväl om undervisningens läggning som om examina, allt inom ramen av den utav statsmakterna fastställda organisationen.

Departementschefen har i angivna frågor med vissa mindre jämkningar anslutit sig till de sakkunnigas förslag, vilket finnes å propositionen återgivet å sid. 236—251.

Huvuddragen kunna sammanfattas sålunda. Vid högskolan förekommande examina skulle utgöras av agronomexamen (motsvarande den i 1930 års proposition under benämning agronomisk ämbetsexamen föreslagna examen), och agronomie licentiatexamen, varemot den av de sakkunniga föreslagna och i 1930 års proposition upptagna agronomie kandidatexamen av skäl, till vilka utskottet strax återkommer, icke medtagits.

Undervisningen för agronomexamen skulle närmast vara avsedd för utbildning av lantbrukslärare och konsulenter ävensom tjänstemän inom lantbruksförvaltningen och andra jämförbara befattningshavare. Studietiden har beräknats till normalt tre år. Undervisningen skulle bedrivas på tre olika studielinjer, jordbrukslinjen med tyngdpunkten på ämnena jordbrukslära och växtodlingslära, husdjurslinjen med tyngdpunkten på ämnena husdjurens avels- och raslära och husdjurens utfodring och skötsel, och den ekonomiska linjen med tyngdpunkten förlagd till ämnet lantbruksekonomi med handelslära.

Agronomie licentiatexamen vore avsedd att bereda för sådana befattningar och ändamål, för vilka erfordrades en mera vetenskapligt betonad utbildning än vad agronomexamen kunde giva.

Propositionen.

¹ Siffran hänvisar till den å sid. 10 angivna punktindelningen i propositionen.

Med avseende å de sakkunnigas förslag om inrättande vid lantbruks-högskolan av en agronomie kandidatexamen, vilket som nämnts upptogs i 1930 års proposition, framkom detta förslag för möjliggörande redan på ett tidigt stadium av längre gående specialisering i studierna, än som kunde komma i fråga för ämbetsexamen.

Agronomie kandidatexamen avsågs icke att medföra behörighet att innehava befattning, som krävde allmän agronomisk utbildning, sådan som lantbrukslärare- eller konsulentbefattning, utan var närmast avsedd att utgöra grundval för fortsatta mera vetenskapligt inriktade studier på lantbruksområdet.

För vinnande av tillräcklig specialisering innefattade de sakkunnigas förslag två studielinjer för agronomie kandidatexamen nämligen jordbrukslinjen och husdjurslinjen. Den förra linjen skulle omfatta fem examensämnen jämte ett valfritt bland två och i den senare fyra sådana ämnen jämte likaledes ett valfritt bland två.

Såsom skäl att icke för närvarande inrätta en agronomie kandidatexamen har departementschefen i nu förevarande proposition framhållit att även den, som ville göra sig kompetent för befattning, för vilken fordrades högre lantbruksvetenskaplig utbildning i allmänhet, torde hava behov av den grundligare jordbruksutbildning, som agronomexamen innebär. I det fåtal fall, då så icke vore fallet, borde enligt hans mening övervägas, huruvida icke lägre akademisk examen lämpligare skulle kunna utgöra förberedelse för studier å ett högre stadium vid lantbrukshögskolan, d. v. s. rörande möjligheterna för den, som vid universitet eller motsvarande högskola avlagt examen, att få fortsätta sina studier vid lantbrukshögskolan. En dylik anordning syntes honom även vara ägnad att medverka till åstadkommande av vetenskapligt samarbete mellan lantbrukshögskolan och universiteten.

Den i det föregående tillstyrkta *lantbruksskolans högre kurs* hade i den förenämnda inom jordbruksdepartementet utarbetade P. M. avsetts att inrättas såsom en ettårig driftsledarkurs.

Departementschefen har framhållit att liksom i fråga om undervisningens anordning vid lantbrukshögskolan även här borde gälla, att ståndpunkt i detta sammanhang endast borde tagas till motsvarande anordningar vid lantbruksskolans högre kurs, i den mån de invercade på kursens yttre organisation. I övrigt borde även här böra få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande hithörande detaljer.

Med avseende å den i P. M. upptagna kursplanen har departementschefen vidtagit vissa ändringar, medförande ett icke obetydligt antal ytterligare undervisningstimmar. Utskottet får härutinnan hänvisa till propositionen sid. 268 och 269. I anslutning till det ökade antalet undervisningstimmar förordar departementschefen, att kurstiden för lantbruksskolans högre kurs utsträcker till ett år och fem månader, varvid undervisningen vore avsedd att börja den 1 november och fortgå till bör-

jan av april månad andra året efter det då undervisningen tagit sin början.

I motionen II:403 framhålles, hurusom kursplanen för den högre kursen vid lantbrukshögskolan bygger på att huvuddelen av eleverna väntas hava genomgått tvåårig lantbruksskola och att kursens huvuduppgift skulle bliva att utbilda driftsledare vid det större jordbruket. Med understrykande vidare av angelägenheten av att den ifrågavarande högre kursens karaktär av påbyggnads- och kompletteringskurs icke finge släppas ur sikte uttalar motionären, att det utan tvivel vore fullt riktigt såsom i berörda P. M. betonats, att den teoretiska undervisningen icke behövde och icke borde bredas ut så mycket att därav skulle påkallas någon nämnvärd ökning av antalet undervisningstimmar i förhållande till det i P. M. beräknade. Den föreslagna kursförlängningen på sätt den tänkts i propositionen komme enligt motionärens mening att vålla olägenheter jämväl ur synpunkten att kursens avslutning komme att äga rum på annan tid (våren) än den hittillsvarande vid lantbruksinstituten och lantbruksskolorna (slutet av oktober). Motionen, som sålunda avser att lantbruksskolans högre kurs begränsas till ett år, går vidare ut på att under sommaren före den högre kursens början särskilt elever som genomgått ettårig lantbruksskola eller längre lantmannaskolekurs och som önskade vinna inträde vid den högre kursen bereddes tillfälle att deltaga i undervisningen vid Alnarps lantbruksskola och såmedelst utöka lärotiden därstädes med inemot ett halvt år. Härigenom skulle enligt motionärens mening vinnas, att nu ifrågavarande elever vid den högre kursens början vore med avseende å förutbildningen mera jämställda med eleverna från de tvååriga lantbruksskolorna.

*Motion
II: 403.*

I fråga om *den högre mejeriundervisningen* är denna enligt förslaget i främsta rummet avsedd för utbildning av mejerikonsulenter. Studietiden hade av de sakkunniga föreslagits till två år. I 1930 års proposition föreslogs kursen att omfatta tre år under hänvisning, bland annat, till att motsvarande kurs vid lantbrukshögskolan för bland andra blivande jordbrukskonsulenter planerats såsom treårig.

Examensämnen i kurs för mejerikonsulenter m. fl. skulle utgöras av kemi, bakteriologi, mejerilära och mejeriekonomi med handelslära.

Departementschefen har förordat, att de sakkunnigas förslag i förevarande avseende lägges till grund för beslut i ämnet. Sedan borde det få bliva beroende av erfarenheterna i fråga om undervisningen, huruvida en förändring härav vore av behovet påkallad. Härvidlag har emellertid departementschefen understrukt, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av styrelsen för den högre mejeriundervisningen, förordna om detaljutformningen av hithörande frågor inom ramen av den av statsmakterna fastslagna organisationen.

Beträffande den *högre trädgårdsundervisningen* ansluter sig propositionen helt till de sakkunnigas förslag. Kursen vore som redan ovan nämnts avsedd att omfatta en tid av två år. Med hänsyn till det elevantal, som synes kunna påräknas för kurs av ifrågavarande slag, skulle ny kurs tillsvidare anordnas blott vartannat år.

Utskottet.

Vad i propositionen anförts rörande under förevarande avdelning omhandlade frågor ger utskottet icke anledning till särskilt yttrande annat än i följande avseenden.

Såsom ovan nämnts ingick i de sakkunnigas förslag inrättande vid *lantbrukshögskolan* av en agronomie kandidatexamen. I den nu föreliggande propositionen har departementschefen av ovan angivna skäl ansett denna examen för närvarande icke böra komma till stånd. För egen del anser sig utskottet icke böra framställa något förslag till ändring beträffande den av departementschefen tilltänkta utvägen, vilken i varje fall torde komma att befordra ett önskvärt samarbete mellan lantbrukshögskolan och universitetet. Därmed vill utskottet emellertid ingalunda hava sagt, att det icke skulle kunna vara önskvärt att möjlighet i vart fall beredes att vid lantbrukshögskolan avlägga en examen, som från början mer inriktats med tanke att särskilt bereda till fortsatta rent vetenskapliga studier. Ett närmare ställningstagande till denna fråga torde dock få bero på den erfarenhet, som efter högskolans trädande i verksamhet kan komma att vinnas.

Med avseende å de i propositionen upptagna kurstiderna för vissa i agronomexamen ingående ämnen hava en del farhågor uttalats för att dessa skulle vara för knappt tillmätta. Med anledning härav vill utskottet utan att taga ställning till vare sig från det ena eller andra hållet i sådant avseende framkomna förslag och önskemål framhålla, att de i propositionen angivna kurstiderna för olika ämnen endast äro avsedda att utgöra en grundval för bedömande över huvud av lärarkrafter m. m. och att vid kursplanernas närmare utformning givetvis de jämkningar komma att vidtagas, som förhållandena kunna anses påkalla.

I fråga om *lantbruksskolans högre kurs* finner utskottet icke tillräckliga skäl föreligga att bestämma kursens längd till mer än ett år eller till samma tid, som föreslagits i förberörda inom jordbruksdepartementet uppgjorda P. M. och varemot några mera vägande invändningar icke framställts i de däröver avgivna yttrandena. Särskilt synes det utskottet mindre lämpligt att innan någon erfarenhet vunnits på området företaga en åtgärd, som enligt i propositionen verkställda beräkningar skulle betinga ökade byggnadskostnader med omkring 115,000 kronor. Utskottet anser sålunda i likhet med motionären, att kursens längd tillsvidare bör bestämmas till ett år. Till den förändring i Kungl. Maj:ts byggnadskostnadsförslag, som härav bliver en följd, återkommer utskottet längre fram. Likaså kommer ett beslut i av utskottet angiven inne-

börd att föranleda en minskning i de i propositionen beräknade elevavgifterna. Till denna fråga återkommer utskottet likaledes här nedan. Till den i motionen väckta frågan om beredande av möjlighet för elever, som genomgått ettårig lantbruksskola eller längre kurs vid lantmannaskola, att under sommaren före inträdet i den högre kursen vid Alnarps lantbruksskola tillgodogöra sig undervisningen vid skolan är utskottet icke berett att utan närmare utredning i saken taga ställning. Detta synes emellertid utskottet vara ett spörsmål av beskaffenhet att böra bliva föremål för övervägande i samband med den utformning av detaljerna beträffande förevarande fråga, som Kungl. Maj:t efter riksdagens beslut torde komma att på sätt departementschefen anfört verkställa.

Befattningshavare och administration (8).

Då undervisningen vid *lantbrukshögskolan*, såsom ovan nämnts, förut- *Propositionen.*
satts skola vara av fullt högskolemässig karaktär, utgår propositionen från att de fast anställda lärarna skola vara jämförelsevis specialiserade och äga relativt höga vetenskapliga kvalifikationer. Vid bestämmande av undervisningsskyldigheten för varje dylik lärare har hänsyn ansetts böra tagas till undervisningens höga plan ävensom till nödvändigheten av att bereda tid för ifrågavarande lärare att bedriva självständigt forskningsarbete.

Fast anställd lärare skulle, såsom de sakkunniga föreslagit, liksom vid andra jämförbara anstalter med högskolemässig undervisning hava professors ställning. Annan lärare med självständig undervisning föreslås skola benämnas speciallärare. Vidare ingår i förslaget anställande såsom biträden vid undervisningen i vissa ämnen av ett antal assistenter och amanuenser.

Följande sammanställning anger det i propositionen tilltänkta *antallet befattningshavare* vid lantbrukshögskolan och deras löneställning.

Lantbrukskemi	1 professor (B 30), 1 laborator (B 26), 1 förste assistent (extra ord. B 21), 2 assistenter (arvode à 4,800 kr.), 1 assistent (arvode à 3,600 kr.), 1 amanuens (arvode 1,200 kr.).
Lantbruksbotanik och lantbrukszoologi samt allmän ärftlighetslära	2 professorer (B 30), 1 förste assistent (extra ord. B 21), 1 assistent (arvode 3,600 kr.), 1 amanuens (arvode 1,200 kr.), 1 speciallärare.

Bakteriologi	1 professor (B 30), 1 förste assistent (extra ord. B 21),
Marklära	1 professor (B 30), 1 assistent (arvode 3,600 kr.), 1 amanuens (arvode 1,200 kr.).
Jordbrukslära	2 professorer (B 30), 2 assistenter (arvode à 3,600 kr.).
Kulturteknik	1 professor (B 30), 1 assistent (arvode 3,600 kr.).
Husdjurens anatomi och fysiologi	1 professor (B 30), 1 amanuens (arvode 1,200 kr.).
Husdjurens avels- och raslära	1 professor (B 30), 1 amanuens (arvode 1,800 kr.).
Husdjurens utfodring och skötsel	1 professor (B 30), 1 assistent (arvode à 3,600 kr.).
Lantbruksekonomi med handelslära och bokföring	1 professor (B 30).
I övrigt:	1 kamrerare (arvode 6,000 kr.), bibliotekspersonal (arvode 4,000 kr.), 1 kanslibiträde (B 7), 1 maskinist (B 8), 4 vaktmästare (B 7), 1 snickare (B 5).

Till rektorn skulle utöver den ordinarie lönen utgå ett särskilt arvode å 2,000 kronor. Till vikariatsarvode åt den lärare, som upprätthåller den undervisning, varifrån rektorn blir befriad, har beräknats 3,000 kronor.

Antalet professorer skulle enligt förslaget bliva 12, vilket innebär en ökning med 2 i jämförelse med högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag. Härvid är dock att märka, att med förevarande förslag komma 3 avdelningsföreståndarbefattningar vid centralanstalten att indragas, varför i själva verket en minskning genomförs. Genom den träffade anordningen har den fördelen vunnits, att två nya undervisningsområden komma att företrädas av professorer i stället för speciallärare.

Med inräknande av rektorsarvodet, ovanberörda vikariatsarvode och arvoden till speciallärare skulle enligt i propositionen gjorda beräkningar avlöningsstaten för lantbrukshögskolan sluta på ett belopp av 262,128 kronor.

Högsta ledningen av högskolan skulle handhavas av en styrelse, bestående av sex ledamöter, varav chefen för lantbruksstyrelsen och högskolans rektor skulle vara självskrivna ledamöter. Då denna styrelse enligt propositionen samtidigt skulle fungera som styrelse för central-

anstalten, syntes departementschefen även den avdelningsföreståndare inom centralanstalten, som enligt samma förslag skulle vara anstaltens chef, böra vara självskriven ledamot av styrelsen. Departementschefen har uttalat, att återstående tre ledamöter skulle utses av Kungl. Maj:t, som av dem skulle förordna en som ordförande. Departementschefen har uttalat att det givetvis vore önskvärt, att vid valet av ledamöter i styrelsen olika intressen tillgodosåges och representanter funnes för Uppsala universitet, för praktiskt jordbruk samt för den försöksverksamhet, som bedreves utanför högskolan och centralanstalten.

Lärarrådet skulle utgöras, förutom av högskolans ordinarie professorer, av avdelningsföreståndarna vid centralanstalten.

Vidkommande *centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* hava *utredningsmännen* föreslagit, att på de olika avdelningarna upptagas följande *befattningshavare* med angiven löneställning.

Jordbruksavdelningen.

- 1 avdelningsföreståndare (B 30),
- 1 försöksledare (B 26),
- 1 förste assistent (extra ord. B 21),
- 2 assistenter (arvode à 4,800 kronor),
- 2 assistenter (arvode à 3,600 kronor).

Husdjursavdelningen.

- 1 avdelningsföreståndare (B 30),
- 1 laborator (B 26),
- 1 förste assistent (extra ord. B 21),
- 2 assistenter (arvode à 4,800 kronor),
- 2 assistenter (arvode à 3,600 kronor).

En av avdelningsföreståndarna förutsättes böra utses till chef för anstalten med ett årligt arvode av 700 kronor, varjämte såsom chefs biträde vid expeditionsgöromål ävensom i övrigt vid försöksverksamheten borde anställas ett kanslibiträde i lönegraden B 7. Vaktmästarpersonalen har ansetts kunna inskränkas till en maskinist, tillika port- och planteringsvakt, samt en institutionsvaktmästare, båda i lönegraden B 7. Kamrerargöromålen skulle ombesörjas av lantbrukshögskolans kamrerare, varjämte biblioteket skulle vara gemensamt med lantbrukshögskolan, å vars stat medel för bibliotekets skötsel och vård upptagits.

Vad beträffar behovet av arbetskrafter vid centralanstalten efter dess förflyttning till Ultuna har *departementschefen* icke haft annan anmärkning att göra gent emot utredningsmännens förslag, än att behovet av assistenter borde underkastas förnyad prövning mera omedelbart före förflyttningen, då det torde bliva lättare att avgöra, huruvida medel från annat håll komme att stå till förfogande för viss del av detta ändamål. Enligt propositionen skulle nämligen den nuvarande centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar först

hösten 1935 förflyttas till Ultuna. Ej heller har departementschefen haft någon erinran att göra mot utredningsmännens förslag till löneplacering av befattningshavarna vid centralanstalten.

Såsom ovan nämnts skulle centralanstalten hava gemensam styrelse med lantbrukshögskolan.

Departementschefen har härvid erinrat, att utredningsmännen i samband med uppgörandet av sitt alternativ B framfört tanken på anordnandet av ett försöksråd, som för åstadkommande av enhetlighet beträffande den lokala försöksverksamheten skulle hava ledningen därav samt i övrigt hava till uppgift att behandla frågor av försöksteknisk art. Denna tanke har jämväl departementschefen funnit hava sitt berättigande även i fråga om förevarande alternativ C. Något förslag i detta syfte har han emellertid icke ansett sig nu beredd att framlägga, men vore det hans avsikt att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande fråga, upptaga spörsmålet om *den lokala försöksverksamhetens anordning* och statens förhållande därtill till allsidig prövning, varvid även förslaget om ett försöksråd borde tagas i beaktande.

Med avseende å *växtskyddsanstalten* hava förenämnda *utredningsmän* beträffande behovet av *arbetskrafter och befattningshavarnas löneställning* framlagt följande förslag:

- 1) Växtpatologiska avdelningen:
 - 1 avdelningsföreståndare (B 30),
 - 2 förste assistenter (extra ord. B 21),
 - 1 assistent (arvode 4,200 kronor).
- 2) Entomologiska avdelningen:
 - 1 avdelningsföreståndare (B 30),
 - 2 förste assistenter (extra ord. B 21),
 - 1 assistent (arvode 4,200 kronor).
- 3) Upplysnings- och administrativa avdelningen:
 - 1 avdelningsföreståndare (B 30),
 - 1 förste assistent (extra ord. B 21).
- 4) Gemensamt:
 - 1 maskinist och vaktmästare (B 7),
 - 1 kontorsbiträde (B 4).

Därutöver borde tillfälliga arbetsbiträden böra anställas i mån av behov. För försöksverksamheten på biodlingens område, vilken för närvarande vore knuten till centralanstaltens entomologiska avdelning, förutsattes, att liksom nu särskild personal vore anställd. Denna inginge icke i ovanstående förteckning.

Utav avdelningsföreståndarna borde en fungera såsom chef för växtskyddsanstalten.

Utredningsmännen hava uppgjort följande avlöningsstat för anstalten:

Avlöningsstat.

Avdelningsföreståndare: 3 à 11,460 kronor	kronor	34,380
Förste assistenter: 5 à 6,816 kronor	»	34,080
Assistenter: 2 à 4,200 kronor	»	8,400
Vaktmästare	»	3,300
Kontorsbiträde	»	2,676
Summa kronor		82,836.

I fråga om anstaltens *administration* i övrigt förorda utredningsmännen, att densamma i likhet med vad som gäller beträffande centralanstalten bör hava en viss anknytning till lantbruksakademien.

Den nya växtskyddsanstalten skulle benämnas statens växtskyddsanstalt samt enligt förslaget organiseras å tre avdelningar, den växtpatologiska, den entomologiska och den administrativa.

Vad beträffar behovet av personal vid denna anstalt, har *departementschefen* ansett försiktigheten bjuda att till en början räkna med ett något mindre antal assistenter, än vad utredningsmännen förordat. I detta hänseende har han förordat, att tillsvidare endast en förste assistent upptages å vardera avdelningen. För övrigt hade han ingen erinran gent emot utredningsmännens förslag rörande antalet befattningshavare vid anstalten.

Befattningshavarnas avlöningsförmåner skulle enligt propositionen i likhet med byrådirektörerna i statens meteorologisk-hydrografiska anstalt utgå enligt lönegraden B 28. Den avdelningsföreståndare, som tillika skulle vara anstaltens chef, borde dock enligt departementschefens mening böra avlönas enligt lönegrad B 30. I övrigt har departementschefen i förevarande avseende icke haft någon erinran att göra mot utredningsmännens förslag. Då växtskyddsanstalten syntes departementschefen åtminstone tills vidare böra uppföras å extra stat, har avlöningsstaten beräknats sluta på 65,532 kronor.

Ledningen av växtskyddsanstalten skulle uppdragas åt en styrelse, bestående av två av Kungl. Maj:t och två av lantbruksakademien utsedda ledamöter jämte anstaltens chef som självskriven ledamot av styrelsen. Av ledamöterna skulle Kungl. Maj:t förordna en att vara ordförande i styrelsen. För vinnandet av större enhetlighet i arbetet skulle avdelningsföreståndarna bilda en växtskyddsanstaltens nämnd, vilken årligen skulle uppgöra förslag till arbetsplan för anstalten m. m., och vari anstaltens chef borde vara självskriven ordförande.

Beträffande *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* har departementschefen ingående diskuterat behovet av befattningshavare samt befattningshavarnas avlöning och tjänsteställning. Enligt vad departementschefen förordat skulle *avlöningsstaten* för institutet vid Alnarp, som hänförs till ortgruppen B, komma att få följande utseende:

	Kronor
Professorer: 2 à 10,260 kronor (B 30)	20,520
Föreståndaren för mejeriförsöken (B 30)	10,260
» » lantbruksskolan (B 28)	9,300
» » trädgårdsskolan (B 28)	9,300
Ordinarie ämneslärare vid lantbruksskolan: 5 à 7,380 kronor (B 24)	36,900
» » » trädgårdsskolan: 3 à 5,736 » (B 20)	17,208
Rektorsarvode	1,500
Speciallärare:	
lantbruksskolans högre kurs c:a 290 reducerade undervisningstimmar à 25 kronor	7,250
lantbruksskolans tvååriga kurs c:a 185 reducerade undervisningstimmar à 15 kronor	2,775
högre mejerikursen c:a 88 à 30 kronor	2,640
lägre » » 65 à 15 kronor	975
högre trädgårdskursen c:a 110 à 35 kronor	3,850
» » 177 à 25 kronor	4,425
lägre » » 60 à 15 kronor	900
Vikariatsersättningar	22,815
Assistenter: 2 à 5,736 kronor (extra ordin. B 21)	1,500
2 à 3,600 kronor (arvode)	11,472
1 à 600 kronor (»)	7,200
Bibliotekarie	600
Kamrerare	1,000
Skrivbiträde	4,000
Montör	1,000
Eldare	1,000
Vaktmästare: 3 à 2,448 kronor	2,448
	7,344
Summa kronor 165,367.	

Till rektor skulle utöver den ordinarie avlöningen utgå ett särskilt arvode à 1,500 kronor. Till föreståndaren för lantbruksskolan skulle i hans egenskap av egendomens förvaltare utöver den ordinarie lönen utgå ett särskilt arvode av 3,000 kronor från Alnarps egendoms medel, varå dyrtidstillägg icke skulle utgå.

Såsom framgår av ovanstående skulle enligt propositionen undervisningen i trädgårdsanläggningskonst samt i botanik och zoologi vid Alnarp upprätthållas av speciallärare.

Motion
II: 402.

Enligt propositionen skulle undervisningen i trädgårdsanläggningskonst samt i botanik och zoologi vid Alnarp upprätthållas av speciallärare. Motionen II: 402 avser upptagande från början av ordinarie lärare i dessa ämnen.

Vad propositionen under denna avdelning innehåller giver utskottet anledning till särskilt yttrande allenast i följande avseende.

Beträffande vissa framkomna förslag och önskemål med avseende å kursplanens läggning m. m. gäller givetvis även här, att propositionen allenast avser att angiva huvudlinjerna och utgöra den ram, inom vilken den nya organisationen på ifrågavarande område skall uppbyggas, samt att det sedan får bero på närmare prövning och bedömande, hur de skilda detaljerna skola utformas. Härvid lära de framkomna olika önskemålen och förslagen komma att bli föremål för övervägande.

Bland de här ovan upptagna speciallärarna vid Alnarp inräknas såsom nämnts jämväl en lärare i trädgårdsanläggningskonst. Departementschefen har i likhet med de sakkunniga icke ansett sig kunna förorda en ordinarie lärarbefattning i detta ämne. Undervisningen i botanik, zoologi och kemi vid den högre trädgårdskursen är enligt propositionen också avsedd att överlämnas åt en speciallärare.

I motion II:402 föreslås under framhållande av vikten att för undervisningen i trädgårdsanläggningskonst kunna erhålla en fullt kompetent på platsen bosatt lärare, att för sådant syfte måtte uppföras en ordinarie lärare i lektors löneställning. Likaså avser motionen inrättande av en ordinarie lärarebefattning med lektorskompetens i ämnena botanik och zoologi, vilken skulle vara bosatt vid Alnarp och jämte sin undervisningskyldighet vid lantbruksinstitutet hava att meddela undervisning i botanik vid såväl den lägre som den högre trädgårdskursen. Motionären åberopar sig härvid närmast på att de sakkunniga förutsatt, att botanikundervisningen vid trädgårdsavdelningen skulle till väsentlig del skötas av en lektor i botanik. Enligt propositionen vore undervisningen i botanik vid den lägre trädgårdskursen avsedd att handhavas av en ordinarie lärare med lägre kompetens, medan undervisningen i samma ämne vid den högre kursen skulle skötas av en speciallärare. Enligt motionärens förmenande borde undervisningen uti ifrågavarande ämne meddelas av samma lärare i båda kurserna, varvid befattningen till undvikande av för undervisningen menliga alltför täta ombyten borde göras till ordinarie.

För egen del inser utskottet till fullo vikten av att ifrågavarande undervisning ordnas på ett rationellt sätt. I sådant avseende synes ock propositionen i stort sett tillfredsställa ganska långt gående krav. Vad angår de i motionen framförda speciella frågorna saknar utskottet möjlighet att härom bilda sig ett bestämt omdöme. Försiktigheten torde för övrigt bjuda att icke gå längre än propositionen anvisar, förrän sådan erfarenhet vunnits som bestyrker, att verkligt förefintligt behov gör ett ytterligare steg nödvändigt.

Med avseende å högskolans styrelse skulle som nämnts tre ledamöter vara självskrivna, och beträffande de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna har departementschefen funnit önskvärt att därvid representanter funnes för Uppsala universitet, praktiskt jordbruk och för den försöks-

verksamhet, som bedrives utanför högskolan och centralanstalten. Då på ordföranden givetvis måste ställas vissa särskilda kvalifikationer synes Kungl. Maj:t bliva väl mycket begränsad i möjligheten att inom styrelsen erhålla representanter för det praktiska jordbruket. Utskottet förbiser härvid icke tänkbarheten av att representanten för försöksverksamheten utanför högskolan och centralanstalten jämväl kan företräda det praktiska jordbruket. På grund härav vill utskottet förorda att antalet styrelseledamöter ökas till sju, varav Kungl. Maj:t torde böra utse fyra.

I samband med frågan om centralanstaltens administration har departementschefen jämväl berört spörsmålet om den lokala försöksverksamhetens anordning och statens förhållande därtill samt uttalat att han hade för avsikt att efter riksdagens beslut i förevarande fråga upptaga nämnda spörsmål till allsidig prövning.

Beträffande denna utredning hava bland annat beträffande de sydligaste delarna av landet framkommit vissa önskemål för tillgodoseende av behovet i försöks- och växtskyddsavseende. Utskottet utgår ifrån att vid utredningen komma att övervägas sådana åtgärder, varigenom — utan att den ledande tanken med den centrala försöksanstalten på något sätt rubbas — landets olika delar kunna på förevarande områden bliva i förhållande till sina speciella behov behörigen tillgodosedda. Härvid förtjänar givetvis uppmärksammas i vad mån en anknytning till redan befintliga statsinstitutioner skulle kunna äga rum.

Elever (9).

Propositionen.

Enligt propositionen skulle såväl vid *lantbrukshögskolan* som vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet kunna beredas tillträde dels för *ordinarie studerande*, vilka följde undervisningen till den omfattning, som erfordrades för att efter fullbordad lärokurs få avlägga examen, och dels i mån av utrymme för *specialstuderande*, vilka följde undervisningen i ett eller flera läroämnen efter eget val med rätt att över sina kunskaper i dessa ämnen erhålla betyg. Idkare av högre vetenskapliga studier vid lantbrukshögskolan skulle betraktas såsom ordinarie studerande. Någon begränsning av antalet elever vid anstalt för högre lantbruksundervisning skulle icke ske i vidare mån än som särskilt av ekonomiska hänsyn betingades av de tillgängliga resurserna i fråga om lokaler, materiel och lärarkrafter för undervisningen.

Vid de båda nuvarande lantbruksinstituten erlägger betalande elev i agronom- eller konsulentkursen en årlig undervisningsavgift av 100 kronor. Vid de flesta andra genom statens försorg inrättade högre utbildningsanstalter är undervisningen däremot kostnadsfri för de studerande. I anslutning härtill har i propositionen ansetts att i fortsättningen jämväl den undervisning borde vara kostnadsfri, som meddelades vid anstalt

för högre lantbruksundervisning, vare sig det gällde institut eller högskola.

Vid vartdera lantbruksinstitutet finnes för närvarande platser för, bland andra, fem frielever, därav fyra i agronomkursen och en i konsulentkursen. Frielev erhåller kostnadsfritt samtliga de förmåner, som tillkomma betalande elev. I övrigt utgår icke understöd av statsmedel till studerande vid lantbruksinstitut.

I *lantbruksskolans högre kurs* skulle antalet elever i varje kurs icke få överstiga 30. Detta skulle dock icke innebära, att överskjutande antalet inträdessökande skulle avvisas från förevarande utbildning, utan vore avsikten att i dylik situation i mån av behov högre kurser inrättades även vid andra lantbruksskolor än den vid Alnarp.

Undervisningen vid lantbruksskolans högre kurs skulle i princip icke vara kostnadsfri. Undervisningsavgiftens storlek skulle bestämmas av lantbruksstyrelsen, dock skulle avgifter för hela kursen icke få sättas högre än 150 kronor. Obemedlad elev skulle helt befrias från undervisningsavgift, varjämte mindre bemedlad skulle erhålla nedsättning däri. För kost och logi skulle elev även hava att erlægga ersättning, beräknad efter institutets självkostnadspris.

Med avseende å stipendierna vid lantbrukshögskolan, lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp innefattar propositionen (sid. 345) en omläggning på sätt att i fortsättningen vore avsedda att kunna utgå följande stipendiebelopp:

Lantbrukshögskolan (motsv. 10 stip.)	kronor 6,000:—
Högre mejerikursen (2 stip.)	» 1,200:—
Högre trädgårdskursen (2 stip.)	» 1,200:—

Åt eleverna vid lantbruksskolans högre kurs skulle slutligen stipendier kunna utgå enligt samma grunder som för elever vid lantmannaskola.

Vad propositionen under förevarande avdelning innehåller giver utskottet anledning till erinran allenast därutinnan att den beträffande högre kursen föreslagna undervisningsavgiften å 150 kronor bör i anslutning till att utskottet härovan förordat en förkortning av denna kurs i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 5 månader bestämmas till allenast 100 kronor.

Utskottet.

Lokaler och utrustning (10.)

Kostnaderna för de till följd av den högre lantbruksundervisningens omorganisation erforderliga byggnadsarbeten och anläggningar hava av utredningsmännen beräknats till följande belopp:

Propositionen.

Byggnadskostnader för högskolan.

Institutionsbyggnad för kemi, marklära och bakteriologi	471,000
» » lantbruksekonomi, jordbrukslära och botanik	115,500
» » kulturteknik m. m.	13,100
» » husdjurslära m. m.	463,000
Maskinhall m. m.	19,200
Byggnad för undervisning i exteriörlära	39,000
Biblioteksbyggnad	150,000
Rektorsbyggnad	44,000
Flygelbyggnader (elevbostäder)	32,000
Vaktmästarbyggnad, ombyggnad	18,000
Vaktmästarbyggnad, nybyggnad	48,000
Restaurationsbyggnad	2,000
Växthus m. m. för försöksverksamheten	70,000
Yttre ledningar för vatten och avlopp	41,000
Ledningar för gas jämte pumpstation	45,000
Väganläggningar och planeringar	11,900

Summa kronor 1,582,700.

Byggnadskostnader för centralanstalten.

Institutionsbyggnad	278,000
Bostadsbyggnad för vaktmästare	12,000
Försökslada	15,000
Försöksstall	40,000
Försöksanläggning med betongparceller	25,000
Yttre ledningar, vägarbeten m. m.	25,000

Summa kronor 395,000.

Till dessa belopp skulle ytterligare komma en till 15,000 kronor beräknad kostnad för omläggning av det elektriska ledningsnätet. Sammanlagda engångskostnaden för byggnadsarbeten och yttre anläggningar vid högskolan och centralanstalten skulle följaktligen bli 1,992,700 kronor. Arkitekten Victor Holmgren i Uppsala har utarbetat detaljerat förslag till byggnaderna och de olika undervisningslokalernas placering däri. Ifrågavarande förslag illustreras till väsentlig del av skissritningar, som fogats till de olika betänkandena, vartill hänvisas. För inredning och inventarier samt undervisningsmateriel hava utredningsmännen beräknat sammanlagt 325,800 kronor.

I propositionen har i huvudsak förordats det mera väsentliga i utredningsmännens förslag, men genom vissa däri av departementschefen planerade förändringar, varigenom på sätt närmare framgår av propositionen (sid. 367) bland annat uppförande av en av utredningsmännen föreslagen ny biblioteksbyggnad skulle göras obehövlig har sammanlagda beloppet av engångskostnader för lantbrukshögskolan och centralanstalten ansetts kunna nedbringas från 2,318,500 kronor till 2,062,300 kronor.

I fråga om växtskyddsanstalten har ansetts, att någon kostnad för byggnadsarbeten eller utrustning icke skulle uppkomma vid dess förläggning till Experimentalfältet.

Beträffande *lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp* utfaller en jämförelse mellan å ena sidan de sakkunnigas förslag med inräkande av de utav utredningsmännen beräknade engångskostnaderna för mejeriförsökens förläggande till Alnarp samt å andra sidan en inom jordbruksdepartementet utarbetad P. M. skisserade förslag på sätt nedanstående sammanställning utvisar, varvid i båda fallen tillagts 18,300 kronor för inredande av en badinrättning å Alnarp.

	De sakkunniga m. fl. kronor	P. M. kronor	
<i>Byggnader m. m.</i>			
Demonstrationshall	9,000	9,000	
Omändringar i slottet	10,000	6,820	
Vaktmästarbostad	12,000	1,030	
Kylanläggning i slottskällaren	—	10,820	
Undervisningsbyggnad för trädgårdsskola	83,700	—	
Ändring av gamla trädgårdsskolan	8,000	8,000	
» » kontorsbyggnad för trädgårdens	5,000	5,000	
Redskapshall för trädgården	8,000	8,000	
Växthus	38,900	38,900	
Ändring av befintligt växthus	3,000	3,000	
Bostadsrum i restaurationsbyggnaden	26,800	—	
Bostad för en ordinarie lärare	17,500	—	
Omändring av dubbelvilla	—	15,950	
» » vaktmästarbostad	22,000	22,000	
Redskapshall för agronomkursen	72,000	—	
Ändring av veterinärbyggnaden	—	45,700	
Tillbyggnad av mejeriet	327,800	210,000	
Omändring av laboratoriet	—	24,300	
Bostadshus för mejeripersonal	34,000	34,000	
Byggnad för samlingar och förråd vid mejeriet	—	25,500	
Vattenledningsanläggning	125,000	125,000	
Förbättrat avloppssystem	40,000	40,000	
Badinrättning	18,300	18,300	651,320
	861,000		
<i>Inredning, utrustning och undervisningsmateriel.</i>			
Instrumentell utrustning av redskapshallen	10,000	10,000	
Specialinredning av undervisningslokaler för mejeriundervisning	37,000	27,000	
Specialapparater för mejeriundervisningen	12,000	12,000	
Laboratorieutrustning för mejeriundervisningen	15,000	10,000	
Inredning och utrustning för mejeriförsöken	30,000	30,000	

	De sakkunniga m. fl. kronor	P. M. kronor
Inredning av veterinärbyggnaden	—	10,000
Laboratorieutrustning för veterinärbygg- naden	—	5,000
Undervisningsmateriel för mejeriunder- visningen	2,000	2,000
Facklitteratur för mejeriundervisningen	5,000	5,000
Inredning av undervisningsbyggnaden för trädgårdsskolan	12,400	—
Möblering av elevrum i restaurations- byggnaden	3,000	—
Undervisningsmateriel för trädgårds- skolan	8,000	8,000
Facklitteratur för trädgårdsundervis- ningen	5,000	5,000
	139,400	124,000
Summa kronor	1,000,400	775,320.

Arkitekten O. Hägg i Malmö har uppgjort preliminära ritningar och kostnadsförslag till ifrågakvarande byggnadsarbeten.

Det i förenämnda P. M. framlagda förslaget till byggnadsarbeten m. m. vid Alnarp har synts *departementschefen* i stort sett väl avvägt varför han ansett det i huvudsak kunna läggas till grund för beslut i ämnet. Detta skulle sålunda innebära att jämväl den planerade vattenledningen, förbättringen av avloppssystemet samt inrättande av en varmbadsanläggning skulle komma till utförande i samband med övriga byggnads- och anläggningsarbeten. De av departementschefen tilltänkta jämkningarna hava närmast sammanhang med att han, i motsats till vad i först här ovan berörda P. M. föreslagits, ansett, att lantbruksskolans högre kurs skulle pågå under mer än ett år. Härav har beräknats följa en ökad kostnad av 115,080 kronor, vadan den i propositionen beräknade slutsumman beträffande byggnadsverksamheten vid Alnarp upptagits till 890,400 kronor.

Utskottet.

De framlagda byggnadsförslagen föranleda i sina huvuddrag ingen erinran från utskottets sida. I anslutning till den av utskottet här ovan intagna ståndpunkten att lantbruksskolans högre kurs bör pågå allenast ett år bör emellertid den i propositionen vidkommande Alnarp beräknade sammanlagda byggnadskostnaden minskas med i runt tal 115,000 kronor, motsvarande den ökade byggnadskostnad, som kursens bestämmande till 1 år och fem månader enligt propositionen skulle betinga. Utskottet vill emellertid i likhet med departementschefen understryka, att de framlagda förslagen till byggnadsarbeten allenast äro preliminära. Med hänsyn härtill bör det stå Kungl. Maj:t fritt att inom ramen för de beräknade kostnaderna vidtaga de jämkningar och ändringar i olika avseenden, däribland jämväl inbegripet byggnadernas och institutionernas förläggning, som vid en

närmare utredning av ifrågavarande förhållanden kunna visa sig erforderliga och lämpliga. Huvudvikten i förevarande avseende ligger uppå, att byggnadsförslaget kommer att realiseras på ett med hänsyn till ändamålet så rationellt och fördelaktigt sätt som möjligt. Härutinnan torde utskottet ock hava anledning förvänta, att Kungl. Maj:t kommer att vidtaga alla de åtgärder, som för befordrande av detta syfte kunna visa sig påkallade.

Årliga kostnader för undervisningen och försöksverksamheten (utom löner) (11.)

Utredningsmännen hava beräknat de årliga kostnaderna för *lantbruks- Propositionen.*
högskolan till 195,000 kronor, varibland inbegripits anslag till elevstipendier och docentstipendier o. s. v., för *centralanstalten* för försöksväsendet på jordbruksområdet efter förflyttningen till Ultuna till 114,000 kronor och för *växtskyddsanstalten* till 46,000 kronor.

Departementschefen har härutinnan framhållit, att det torde vara föräntat med betydande svårigheter att, innan förslagen till nybyggnads- och ombyggnadsarbeten för högskola och centralanstalt blivit definitivt utformade, ens tillnärmelsevis beräkna åtskilliga av de i omkostnadsstaterna ingående posterna. De gjorda beräkningarna rörande förevarande utgifter torde på grund härutav vara långt mera approximativa än beträffande löner och engångskostnader. Att på detta stadium av frågans behandling taga någon mera bestämd ståndpunkt till ifrågavarande omkostnader låte sig fördenskull knappast göra. Något sådant torde enligt departementschefens mening ej heller erfordras för närvarande, utan torde därmed lämpligen anstå, tills anslag för ändamålet behövde äskas hos riksdagen.

För närvarande borde ståndpunkt tagas till de föreslagna omkostnadsstaterna endast i vad de däri ingående posterna kunna anses påverka själva läggningen av lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten. Sådana frågor som om elevstipendier skulle utgå, om medel skulle ställas till förfogande för docentstipendier o. s. v. borde nämligen avgöras i förevarande sammanhang. I dylikt hänseende hade departementschefen ingen erinran att göra mot utredningsmännens förslag.

Vidkommande *Alnarp* hava de sakkunniga beräknat de årliga omkostnaderna för mejeriundervisningen till 20,475 kronor. Utredningsmännens förslag till omkostnadsstat för mejeriförsöken slutar å 16,000 kronor. De årliga omkostnaderna för trädgårdsundervisningen skulle enligt de sakkunniga betinga ett anslag av 11,300 kronor.

Departementschefen har framhållit, att en omkostnadsstat för lantbruksskolan å Alnarp med dess högre kurs icke kunde uppgöras, förrän nämnda skola och egendomen bokföringsmässigt skilts från varandra. För detta ändamål erfordrades en särskild utredning om förhållandet mellan lantbruksskolan och egendomen. En dylik utredning hade icke kunnat med-

hinnas inom sådan tid, att dess resultat skulle kunnat föreläggas 1931 års riksdag. Då departementschefen ansett det vara synnerligen viktigt, att förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande prövades av årets riksdag och då omkostnadsstatens utseende föga inverkade på undervisningens läggning och organisation, hade han biträtt den meningen, att det borde kunna anstå med framläggande av förslag till omkostnadsstat för lantbruksskolan till dess anslag för ändamålet behövde äskas av riksdagen. Så mycket mindre hinder borde kunna uppresas mot en dylik ordning, som det under alla omständigheter endast kunnat bliva tal om att bedöma omkostnadsstatens konturer men ej dess närmare belopp.

Högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag till omkostnadsstater för mejeriundervisning, mejeriförsök och trädgårdsundervisning har departementschefen ansett sig kunna biträda i motsvarande avseende som ovan i fråga om förslagen till omkostnadsstater för lantbrukshögskolan, centralanstalten och växtskyddsanstalten.

Utskottet.

Utskottet inser de stora svårigheter, som möta att på frågans nuvarande stadium med någon säkerhet beräkna de årliga omkostnaderna. Vad departementschefen under denna avdelning anfört giver därför icke utskottet anledning till erinran.

Övergången från nuvarande förhållanden till den ovan föreslagna organisationen (12.)

Propositionen.

Enligt propositionen skulle lantbrukshögskolan börja sin verksamhet den 1 november 1932. Till nuvarande agronomkursen vid Ultuna lantbruksinstitut skulle elever icke vidare intagas. Hösten 1931 skulle elever för sista gången intagas till konsulentkurs å Ultuna. Genom dessa anordningar komme Ultuna lantbruksinstitut att upphöra med sin verksamhet samtidigt med att lantbrukshögskolan trädde i funktion.

Centralanstaltens båda avdelningar för jordbruk och husdjursskötsel med undantag för underavdelningen för mejerihantering skulle från och med den 1 november 1932 bilda den nya centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Med hänsyn till byggnadsarbetets fortskridande vid Ultuna kunde anstalten emellertid icke flyttas till sistnämnda plats förrän under loppet av år 1935, varför anstalten under tiden skulle vara kvar i den nuvarande förläggningen å Experimentalfältet.

Högre kurs vid lantbruksskolan vid Alnarp skulle inrättas från och med den 1 november 1933. Elever vid nuvarande agronomkurs borde därför intagas vid lantbruksinstitutet därstädes för sista gången år 1931. I konsulentkurs å Alnarp borde elever intagas sista gången år 1932, men denna gång såväl till jordbruks- som husdjurslinjerna. Den högre mejeriundervisningen skulle likaledes taga sin början sistnämnda dag. I konsulentkurs å mejerilinen skulle följaktligen elever intagas för sista gången 1932.

Den 1 november 1932 skulle ävenledes centralanstaltens underavdelning för mejerihantering omorganiseras till självständig avdelning, vilken intill den 1 november 1933 skulle vara förlagd till Stockholm såsom en del av centralanstalten men som vid nämnda tidpunkt skulle överflyttas till Alnarp. Vid högre trädgårdskursen vore undervisningen avsedd att börja den 1 november 1934.

Under denna avdelning hava vidare föreslagits vissa åtgärder för reglering av förhållandena med avseende å lärarfrågan, första tillsättande av professorer m. m. under övergångstiden i fråga, varom utskottet vill hänvisa till sid. 401—415 i propositionen. Som vissa professorsbefattningar skulle nytillsättas redan från och med den 1 juli 1932 har departementschefen ansett det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser rörande förfarandet vid det första tillsättandet av professorer. Propositionen innefattar tillika begäran om bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut.

Mot de ifrågasatta övergångsanordningarna synes utskottet intet vara att erinra. Utskottet tillstyrker jämväl, att bemyndigande lämnas Kungl. Maj:t att träffa under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid ifrågavarande undervisningsanstalter. I detta sammanhang vill utskottet framhålla den synnerliga betydelsen av att kunna från början till ifrågavarande befattningar förvärva personer med framstående kvalifikationer, på samma gång utskottet väl inser de svårigheter, som härvidlag i fråga om vissa befattningar kunna komma att möta med hänsyn till att någon undervisning för beredelse till vetenskapligt forskningsarbete speciellt inom jordbruksområdet icke tidigare funnits att tillgå i vårt land.

Utskottet.

Med hänsyn till det föreliggande förslagets karaktär att såsom ovan framhållits allenast utgöra stommen till den högre lantbruksundervisningens omorganisation kräves, såsom i det föregående ock anförts, för de olika detaljernas utformning vidare utredning och övervägande. Då det för befordrande av frågans rationella lösning torde vara av vikt, att de personer, vilka sedan skola hava att ytterst ansvara för anstaltens ledning och utveckling, bliva satta i tillfälle att på ett så tidigt stadium som möjligt taga verksam del i organisationsarbetets närmare utformning, förutsätter utskottet vidkommande lantbrukshögskolan och centralanstalten för jordbruksförsök, att ifrågavarande uppdrag anförtros åt de personer, som kunna tänkas komma att utgöra dessa båda institutioners styrelse.

Anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932 (13.)

Propositionen. Under denna avdelning finnes återgiven en inom jordbruksdepartementet upprättad P. M. rörande fördelningen av de i fråga om förevarande förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. föreslagna engångskostnaderna, varur må återgivnas följande sammanställning.

Fördelningen av engångsanslag på olika budgetår.

	B u d g e t å r e t				Summa
	1931/1932	1932/1933	1933/1934	1934/1935	
<i>Byggnader och fasta anläggningar:</i>					
Lantbrukshögskolan	600,000	500,600	252,900	—	1,353,500
Centralanstalten	—	—	—	383,000	383,000
Alnarpsinstitutet	50,000	328,000	265,800	107,200	751,000
<i>Inredning och inventarier:</i>					
Lantbrukshögskolan	—	96,400	96,400	—	192,800
Centralanstalten	—	—	—	33,000	33,000
Alnarpsinstitutet	—	—	104,000	15,400	119,400
<i>Undervisningsmateriel:</i>					
Lantbrukshögskolan	—	34,000	66,000	—	100,000
Alnarpsinstitutet	—	—	7,000	13,000	20,000
Summa kronor	650,000	959,000	792,100	551,600	2,952,700

Departementschefen har funnit de i nyss berörda P. M. angivna grunderna för en approximativ beräkning av de för genomförandet av föreliggande förslag till den högre lantbruksundervisningens ordnande erforderliga engångskostnadernas fördelning på olika budgetår kunna i sina huvuddrag godtagas. Han har därvid dock särskilt understrukt, att fördelningen icke blott vore ungefärlig, utan även att betrakta såsom preliminär. Under arbetenas fortgång kunde det sålunda visa sig erforderligt, att de olika leden i byggnadsprogrammet utfördes i annan ordning än den i P. M. föreslagna. Dylika förändringar i planen borde givetvis i så fall få företagas. Beträffande de arbeten, som borde komma till utförande under budgetåret 1931/1932, har departementschefen förordnat det i P. M. framlagda förslaget. För nämnda budgetår skulle sålunda anvisas 650,000 kronor, varav 600,000 kronor avse lantbrukshögskolan och 50,000 kronor Alnarpsinstitutet. Anslagen hava ansetts bära givas reservationsanslags natur.

Utskottet. Vad departementschefen under denna avdelning anfört ger utskottet icke anledning till annan erinran än att på grund av den förkortning av lantbruksskolans högre kurs i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag, som

utskottet förordat, sammanlagda byggnadskostnaden på sätt redan här ovan nämnts kommer att minskas med i runt tal 115,000 kronor. Minsknin-
gen har emellertid ingen betydelse med avseende å anslagsbeloppet för
budgetåret 1931/1932.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I) att riksdagen må med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen II: 403 samt med avslag å motionerna I: 232, II: 389, 402, 404, 405 och 406

1) *dels* besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen tillstyrkta förslag med av utskottet däri föreslagna jämkningar skola inrättas vid Ultuna en lantbrukshögskola och en centralanstalt för försöksväsendet å jordbruksområdet, vid Experimentalfältet en växtskyddsanstalt samt vid **Alnarp** ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

2) *dels* för budgetåret 1931/1932 anvisa

a) för byggnadsarbeten och andra engångskostnader avseende lantbrukshögskolan ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor;

b) för vattenledningsanläggning vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor;

c) för beredande av understöd åt folkhögskola för anordnande av specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 22,000 kronor;

d) för beredande av understöd åt elever vid specialkurs för vissa lantbruksstuderande ett extra förslagsanslag av 7,500 kronor;

3) *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan, växtskyddsanstalten och Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut;

II) att motionen II: 403, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm*, *Carl E. Eriksson*, *Elof B. Andersson*, *Johan Bernhard Johansson*, *Granath**, *Gabrielsson**, *Dalberg* och *Henriksson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Sköld*, *Hedlund* i Häste, *Carlström**, *Uddenberg*, *Månsson* i Erlandsro och *Pehrsson* i Bramstorp.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Sederholm* och *Johan Bernhard Johansson*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse.

Inträdesfordringar (6).

Utskottet.

(Sid 20.)

Vad propositionen innehåller — — — fordran på tre års jordbrukspraktik alltför sträng.

I förevarande avseende synes de av de sakkunniga uppställda kraven på praktiska förkunskaper för inträde vid högskolan vara tämligen väl avvägda. Utskottet anser sålunda att fordran på i regel två års väl vitsordad jordbrukspraktik kan godtagas. Dock bör därvid iakttagas — — — till Kungl. Maj:ts förslag.

— — — någon riksdagens åtgärd (sid. 41).

2) av herr *Sederholm*, som utöver den i ovanberörda reservation angivna ändringen i utskottets utlåtande ansett, att motiveringen i nedanstående del bort hava följande ändrade lydelse.

Befattningshavare och administration (8).

Utskottet.

(Sid. 30.)

Vad propositionen under — — — böra utse fyra. Det vill emellertid synas utskottet i viss mån tveksamt, huruvida, såsom propositionen förutsätter, bland de ledamöter, som skola utses av Kungl. Maj:t, självfallet bör

ingå en representant för försöksverksamheten utom högskolan och centralanstalten. Om så bör ske torde enligt utskottets mening få bero på om vid närmare prövning förhållandena kunna anses böra därtill föranleda.

I samband med — — — kunna äga rum.

3) av herrar *Henriksson, Månsson* i Erlandsro och *Pehrsson* i Bramstorp, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande ändrade lydelse.

»Det förslag till ordnande av den högre lantbruksundervisningen och den försöksverksamhet, som för närvarande bedrives av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vilket av Kungl. Maj:t framlagts i proposition nr 143, innebär, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, att vid Ultuna skall upprättas en lantbrukshögskola, i vilken vissa avdelningar av centralanstalten skola inordnas, att centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar skola organiseras som en fristående anstalt för jordbruksförsök med förläggning vid Ultuna, att vid Experimentalfältet skall inrättas en växtskyddsanstalt samt att det nuvarande lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp skall omorganiseras till ett lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, där bland annat den nuvarande agronomkursen skulle ersättas av en 'lantbruksskolans högre kurs'. Förslaget i fråga grundar sig på vissa utredningar, av vilka den första och mest omfattande tillkommit närmast med anledning av 1926 års riksdags skrivelse nr 182, vari anhölls om en allsidig utredning samt förslag snarast möjligt rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen.

De med anledning av denna riksdagens skrivelse av chefen för kungl. jordbruksdepartementet jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga, 'högre lantbruksundervisningssakkunniga', verkställde en i vissa avseenden mycket omfattande och fullständig utredning angående den högre lantbruksundervisningens ordnande. I ett avseende, nämligen beträffande frågan om antalet undervisningsanstalter, var utredningen emellertid mycket knapphändig och bristfällig. På grundval av en enkel beräkning av antalet befattningshavare, som kunde förväntas söka sin teoretiska utbildning vid en högre lantbruksundervisningsanstalt, därest en sådan komme till stånd, kommo de sakkunniga till det resultatet, att *en* utbildningsanstalt för ifrågavarande uppgift kunde anses tillfyllest. Som en följd härav underlätto de sakkunniga helt och hållet att underkasta spörsmålet om den högre lantbruksundervisningens ordnande genom en utbyggnad av de båda lantbruksinstituten någon som helst undersökning och prövning. Detta är så mycket mera anmärkningsvärt, som både den föregående utvecklingen på området och de väsentligt olika jordbruksförhållande i vårt lands olika delar borde ha givit anledning till att i första hand undersöka just denna form för en nyorganisation av ifrågavarande undervisning. Ett ytterligare skäl här-

för borde ha varit de möjligheter för samarbete mellan instituten och närliggande universitet, som redan förefunnits och som påtagligen utan större svårigheter skulle ha kunnat ytterligare utvecklas.

Genom denna från början ensidiga inriktning av utredningen om den högre lantbruksundervisningen har också det fortsatta utredningsarbetet kommit att uteslutande räkna med alternativet *en* lantbrukshögskola. Såväl i högre lantbruksundervisningssakkunnigas betänkande som i de däröver avgivna yttrandena har spørgsmålet om den yttre organisationen närmast gällt *var* denna enda högskola skulle förläggas. Samma har förhållandet varit i Kungl. Maj:ts propositioner i ärendet till 1930 års riksdag nr 249 och till innevarande års riksdag nr 143.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag i sistnämnda proposition skall den ifrågasatta lantbrukshögskolan förläggas till Ultuna och den nuvarande agrikulturskursen vid Alnarp ersättas av en lantbruksskolans högre kurs. Härmed skulle sålunda all högre lantbruksundervisning i egentlig mening berövas södra Sverige och förläggas långt norr om de trakter, där vårt lands mest intensiva jordbruk bedrives. Gent emot ett sådant ordnande av den högre lantbruksundervisningen har i motionerna I:232 samt II:389, II:405 och II:406 uttalats starka betänkligheter. I sagda motioner ha också påvisats de stora olägenheter, som kunna befaras bli en följd av den föreslagna organisationen. Utskottet vill för sin del ansluta sig till den uppfattning i nämnda avseende, varåt motionärerna givit uttryck. Skall den högre lantbruksundervisningen i vårt land bli till största möjliga gagn, måste de vid densamma verksamma lärarekrafterna ha möjlighet till intim kontakt med jordbruket, särskilt där det bedrives som mest intensivt och rationellt. Och detsamma gäller för dem med hänsyn till den forskning på jordbrukets område, som de enligt allmän uppfattning också böra bedriva.

På grund av dessa i korthet antydda och i nämnda motioner utförligare omnämnda omständigheter skulle det enligt utskottets mening vara ett missgrepp att nedlägga den högre lantbruksundervisning, som hittills förekommit i landets i fråga om jordbruk mest framstående del, förlägga densamma till Ultuna. Utskottet håller före, att den högre lantbruksundervisningen i stället bör ordnas på så sätt, att de båda nuvarande lantbruksinstituten ombildas och utbyggas. Härigenom skulle denna undervisning kunna försiggå med vederbörligt hänsynstagande till de vitt skilda förhållandena i vårt land och sålunda bli till största möjliga gagn för jordbruket i dess helhet.

Mot förslaget att i vårt land bibehålla tvenne anstalter för högre lantbruksundervisning kan invändas, att *en* sådan torde vara tillräcklig. Här till kan emellertid erinras, dels att antalet studerande torde bli större, om det finns två dylika läroanstalter, förlagda till olika delar av landet, och gagnet av undervisningen därmed också större, dels att då för exem-

pelvis ingenjörsutbildning finns två högskolor samt för den allmänna högre utbildningen två universitet och två högskolor, torde det icke kunna anses vara ett oberättigat krav, att två högre undervisningsanstalter för lantushållningen upprätthållas. Genom ett inordnande av den statliga forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i dessa anstalter skulle för övrigt de sammanlagda kostnaderna för hela den berörda verksamheten icke behöva överskrida vad som med hänsyn till jordbrukets betydelse för vårt land kan anses skäligt. Möjligt är också att genom ett utvidgat samarbete med universiteten och en viss specialisering i undervisningen vid de båda läroanstalterna vissa besparingar skulle kunna åstadkommas. Skulle en förnyad utredning giva vid handen, att en sådan organisation icke inom rimliga kostnader kan tillgodose de krav, som man numera ställer på den högre lantbruksundervisningen, torde, med hänsyn bl. a. till önskvärdheten av närmare kontakt med andra specialläroanstalter, frågan om inrättande och förläggning av en högskola i Stockholm böra tagas i förnyat övervägande.

Utskottet vill i detta sammanhang ej heller underlåta påpeka, att även själva undervisningsplanen i sitt nuvarande skick företer vissa brister. Propositionens förslag anlägger enligt utskottets mening alltför mycket produktionstekniska synpunkter på föreliggande problem och förbiser i allt för hög grad avsättnings- och merkantila synpunkter. Då de senare i våra dagar träda i förgrunden icke blott hos oss utan jämväl även i andra länder, vilka dock redan ordnat eller för närvarande tillfredsställande ordna denna del av undervisningen, synes det utskottet nödvändigt att, då vi nu skola lösa frågan om den högre lantbruksundervisningen, detta sker efter fullt moderna principer. Utan att ingå på närmare detaljgranskning av propositionen i denna punkt anser utskottet, att de i ovan omnämnda motion II: 404 anförda synpunkterna böra beaktas vid den av utskottet föreslagna förnyade utredningen.

Av det anförda framgår, att det förslag till ordnande av den högre lantbruksundervisningen, som av Kungl. Maj:t framlagts i propositionen 143, enligt utskottets mening icke kan anses innebära en lycklig lösning av denna för vårt land och dess jordbruk synnerligen betydelsefulla fråga. Ehuru utskottet finner det angeläget, att den högre lantbruksundervisningen snarast möjligt blir ordnad, nödgas utskottet därför avstyrka bifall till propositionen ifråga. Samtidigt vill emellertid utskottet tillstyrka riksdagen att hos Kungl. Maj:t göra framställning om framläggande snarast möjligt av nytt förslag till ordnandet av ifrågavarande undervisning.

Vid det förnyade övervägande av den högre lantbruksundervisningens ordnande, som utskottet anser bör komma till stånd, torde jämväl ett par motionsvis berörda spörsmål böra närmare uppmärksammas. Härvid syf-

tar utskottet dels på organisationen av statens växtskyddsanstalt, dels också på förläggningen av den nuvarande Centralanstaltens husdjursavdelning. I motionerna II: 389 och 406 har sålunda framhållits, att växtskyddsanstalten för att bli till avsett gagn måste ordnas så att dess verksamhet bedrives i intimt samband med såväl växtförädlingen som med jordbruket i de delar, där de största arealerna av de viktigaste grödorna odlas och där även växtsjukdomarna visat sig mest kännbara. Utskottet, som finner denna uppfattning riktig, håller i enlighet härmed före, att den föreslagna växtskyddsanstalten, varav behov otvivelaktigt förefinnes, bör antingen förläggas till södra Sverige eller — om detta med hänsyn till dess administrativa uppgift ej lämpligen kan ske — ordnas så att en avdelning eller filial av densamma upprättas i nämnda landsdel.

Vidare vill utskottet framhålla, att starka skäl synas tala för att vid en omorganisation av Centralanstalten för försöksverksamheten på jordbruksområdet dess nuvarande husdjursavdelning förläggas till Alnarp. Härigenom skulle den visserligen bli skild från jordbruksavdelningen, men denna olägenhet torde mer än väl uppvägas, därigenom att den i stället finge tillfälle till direkt samarbete med den till Alnarp förflyttade mejeriavdelningen eller kanske rättare den försöksverksamhet, som skall ersätta densamma. Den dominerande ställning i fråga om animal produktion i vårt land, som sydligaste Sverige för närvarande intager, torde också utgöra en tillräckligt kraftig motivering för husdjursavdelningens förläggning till detta område.

Slutligen vill utskottet framhålla, att ett ordnande av den högre lantbruksundervisningen i enlighet med ovan angivna riktlinjer icke behöver utgöra hinder för anordnande av en sådan lantbruksskolans högre kurs, varom förslag framlägges i proposition 143. En sådan kurs, som närmast synes böra räknas till den lägre lantbruksundervisningen, torde kunna upprättas oberoende av hur den högre undervisningen på området ordnas. Med hänsyn till att undervisningen i en sådan kurs för att bli till största möjliga gagn måste anpassas efter ortsförhållandena torde det också böra övervägas, huruvida icke från början tvenne sådana kurser, därav en i mellersta Sverige, böra inrättas.

Av det ovan anförda torde bl. a. framgå, att utskottet dels finner sig böra avstyrka bifall till motionen II: 404, dels anser sig icke ha anledning att ingå på de i motionerna II: 402 och 403 behandlade detaljspörsmålen.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må vinna riksdagens bifall;

2) att riksdagen må med anledning av motionerna I: 232 samt II: 389, 405 och 406 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande den

högre lantbruksundervisningens ordnande, som kan påkallas med hänsyn till vad utskottet här ovan anfört, samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av förnyat förslag i ärendet;

3) att motionerna II: 402, 403 och 404 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»
